

FLYREJSER I
SKUDLINJEN

SIDE 6

KU SNUPPER
ANSATTES
FRIDAG

SIDE 10

Oksekøds- skandalen

Ekspert: Sådan styrer
industrien forskningen
i det skjulte

SIDE 12

FORSKERES FLYREJSER I SKUDLINJEN

Institutter er begyndt at indføre regler for forskernes rejseaktivitet for at få dem til at droppe flyet til fordel for toget eller begrænse, hvor ofte de tager til konferencer.

INDUSTRIEN BLANDER SIG I FORSKNINGEN I DET SKJULTE

Det foregår oftest skjult og mere raffineret, når virksomheder blander sig i forskningen, end det var tilfældet i sagen om oksekødsrapporten fra AU.

NATURJURISTEN

Ideen om, at naturen er et levende væsen med de samme juridiske rettigheder som mennesker, spreder sig. Katarina Hovden studerer fænomenet.

KORT NYT

Regeringen dropper konkurrence om myndighedsopgaver, krænkelssedebat blusset op på KU, ministeriet ramt af fyrringer. **4**

FORSKERES FLYREJSER I DET GRØNNE SIGTEKORN

Universiteterne er under pres for at være gode klimaeksempler, så de indfører politikker, der begrænser forskernes flyrejser. **6**

KØBENHAVNS UNIVERSITET INDDRAGER 1. MAJ SOM FRIDAG

Ledelsen vil opsigte aftale om, at medarbejderne har fri på dagen. TR kalder det regnearksledelse og truer med at tælle arbejdstimer. **10**

OKSEKØDSSKANDELEN PÅ AU: INDUSTRIENS INDBLANDING SKER NORMALT I DET SKJULTE

Det foregår oftest skjult og mere raffineret, når virksomheder blander sig i forskningen, end det var tilfældet i sagen om oksekødsrapporten fra AU. Ledelsen erkender fejl og strammer op. **12**

MÅNEDENS FOTO: NYT FRA FRB 121102

Gigantisk radioteleskop hører foruroligende ting fra rummet. **16**

DTU FYRER IGEN

Nyt institut nedlægger 15 stillinger. **18**

NY USIKKERHED OM TAXAMETERLØFT

Den nye regering løber måske fra løfte om økonomisk håndsrækning til humaniora, jura og samfundsvidenskab. **19**

MEETOO-BOG: KU-LEDELSE HOLDT IKKE HOVEDET KOLDT

Marianne Stidsen kritiserer KU for at lade sig presse til at hoppe på den identitetspolitiske vogn. **20**

VIS DIT PH.D.-PROJEKT: NATURJURISTEN

Katarina Hovden undersøger, hvad der vil ske, hvis naturen får de samme juridiske rettigheder som mennesker. **22**

KROPPEN SKAL MED I UNDERVISNINGEN

Akademisk undervisning ignorerer, at meget læring foregår med kroppen. **24**

BOGANMELDELSE: MORD PÅ UNIVERSITETET

Ulrik Jørgensen har læst bogen, der er inspireret af begivenheder på DTU. **26**

NAVNE

Nye udnævnelser, priser og bevillinger. **28**

BAGSIDE: FORSKNING BAG FLIMMEREN

Videoter udløser nu BFI-point **32**

Medlemsblad for DM's universitetsansatte (ULA), DM's forskningsinstitutions ansatte, Djøfs universitets- og forskningsansatte (UFO) under Djøf Offentlig. Løsaabonnemeter: IDA, Pharmadanmark, Psykologforeningen.

Bladets leder skrives af repræsentanter for universitets- og sektorforskningsafdelingerne i DM og Djøf. Bladets leder udtrykker fælles holdninger.

Øvrige artikler i bladet er ikke nødvendigvis i overensstemmelse med afdelingernes synspunkter. Eftertryk er tilladt med tydelig kildeangivelse.

Ansvarshavende redaktør:

Jakob Elkjær (je@dm.dk).

Redaktionelle medarbejdere:

Red. leder Claus Baggersgaard (cbl@dm.dk), journalist Lasse Højsgaard (lah@dm.dk).

Øvrige henvendelser:

Sekretær Sidse Rølle Jakobsen (srj@dm.dk).

Redaktionens adresse:

Forskerforum, Peter Bangs Vej 30, 2000 Frederiksberg, telefon: 38 15 66 55.

Oplag: 8.200 eks.

Udkommer 9 gange om året den første uge i hver måned.

Øvrige adresser:

DM, Peter Bangs Vej 30, 2000 Frederiksberg, tlf. 38 15 66 00.

Djøf, Gothersgade 133, PB 2126, 1015 Kbh. K, tlf. 33 95 97 00.

Grafisk Produktion: OTW A/S.

Næste udgivelse: 31. oktober 2019

Niels Poulsen,
seniorforsker,
DM ULAB

Universiteterne og købmandskab

Er den frie forskning død? Universiteterne og andre forskningsinstitutioner har i stigende grad måttet gøre sig afhængige af eksterne forskningsmidler. Det kan være fra danske eller udenlandske fonde, fx Innovationsfonden eller Horizon 2020 (EU). Men også industrien leverer midler til forskningen, fx Novo og Mærsk. Forskning styret af fonde og industri bliver målrettet, men ligger selvfølgelig (forhåbentlig) inden for forskernes kompetence. Det bliver mere vanskeligt at sikre fri og uafhængig forskning, når der skal gives rådgivning.

Universiteterne har meget stor bevågenhed fra både folketingspolitikere og erhvervslivets lobbyister. Der stilles mange forskelligartede og ofte modsatrettede krav til universiteterne som rådgiver og myndighedsbetjener, alle har ét tema: Universiteterne skal udføre god og uvildig forskning og rådgivning.

En omstridt oksekødsrapport om, hvor meget oksekød belaster klimaet, har været under så heftig beskyldning fra både medier og politikere, at Aarhus Universitet nu har trukket den tilbage, indtil udenforstående forskere har kigget den igennem. Rapporten var finansieret af landbruget, hvilket også universitetet var åben om (deklareret på side 3 i rapporten), men det har skabt stor opmærksomhed, fordi rekvirenten har bestemt og skrevet forord, titel, forsidebillede og pressemeddelelse.

Rapporten er et klart udtryk for de vanskelige rammebetingelser, forskningen har i dag. Finansieringen af forskningen er i stigende grad flyttet fra direkte finansiering på finanslo-

ven til delvis indirekte finansiering via fonde og andre kilder, så forskningen kan blive målrettet skiftende regeringers ønsker og ideer om, hvad der skal forskes i, fx udvikling af ny viden og teknologi, bioressourcer, handel, energi, miljø og klima. Der skal være "Grand Solutions", kommercialisering. Det skal være innovativt og vækstskabende.

“ Der stilles mange forskelligartede og ofte modsatrettede krav til universiteterne som rådgiver og myndighedsbetjener, alle har ét tema: Universiteterne skal udføre god og uvildig forskning og rådgivning.

Aarhus Universitet skriver, at de leverer uafhængig, forskningsbaseret rådgivning til myndigheder og erhverv. Fundamentet for AU's rådgivning er internationalt anerkendt forskning, og AU giver et fagligt og videnskabeligt grundlag for politiske beslutninger. Med eksterne midler burde Aarhus Universitet, ledelsen, forskerne, alle have advarselslamperne tændt for at sikre rapportens

kvalitet og uafhængighed. Rådgivning og forskning for eksterne midler er ikke forkert, men det må ikke gå ud over uafhængigheden.

Heine Andersen (i Videnskab.dk september 2019) mener, at man systematisk kunne anvende uafhængige forskere til at foretage peer review – en uafhængig bedømmelse foretaget af fagfæller på en anden institution – svarende til det, man gør på videnskabelige tidsskrifter. Det ville fungere som sikring af uafhængighed og forbedre troværdigheden. Spørgsmålet er, om nye systemer virkelig er nødvendige. Det er meget ulykkeligt, det, der er sket. Men det er også sjældent, det sker. Nu har der været flere sager omkring rekvirenters påvirkning af rapporter. Mon ikke også uopmærksomme ledelser og forskere nu har forstået, hvor vigtigt det er, at de står fast på universiteternes uafhængighed ved rådgivning og forskning.

Regeringer kan ikke år efter år foretage nedskæringer af forskningen og tro, at alt stadig er det samme, bare med mere ekstern finansiering. For universiteterne findes der ingen valide undskyldninger for at komme ud med konklusioner, som ikke er funderet i solid forskning, eller forsøge at føje rekvirenten eller på anden måde give interessenter adgang til at medskrive forskningen. Universiteternes eksterne fokus fører til kortsigtede strategier. Derfor haster det med at stoppe nedskæringerne, før den frie forskning er glemt. Danmarks nationale forskningspolitik savner en tydelig bæredygtig strategi, der kan sikre den frie forskning!

Regeringen **dropper** at sende myndighedsopgaver i konkurrence

Den nye S-regering opgiver nu at sende forsknings- og rådgivningsopgaver til en værdi af cirka 730 millioner kroner årligt ud i fri konkurrence, da "der ikke skal være risiko for, at forskningsmiljøer bliver ødelagt på grund af liberal symbolpolitik", hedder det i en pressemeddelelse.

Det var ellers meningen, at universiteterne skulle kæmpe om Miljø- og Fødevareministeriets opgaver, men de planer meddeler de to ansvarlige ministre – fødevareminister Mogens Jensen og miljøminister Lea Wermelin – nu er droppet.

De begrundet beslutningen med, at der er brug for ro om rammerne for universiteternes forskning og rådgivning. Det risikerer også at skade de meget stærke danske forskningsmiljøer, som det har taget mange år at bygge op, når et område bliver delt eller flyttet fra en institution til en anden, og det vil S-regeringen ikke risikere:

"Vi er afhængige af viden og forskning på allerhøjeste niveau, hvis vi skal lykkes med vores grønne ambitioner. Det skal vi ikke gamble med, som en konkurrenceudsættelse reelt vil gøre her", udtaler Lea Wermelin i en pressemeddelelse.

Det var daværende miljø- og fødevareminister Esben Lunde Larsen (V), der i 2017 besluttede at konkurrenceudsætte ministeriets opgaver. Begrundelsen lød, at det skulle sikre, at skatteborgerne får mest mulig forskning for deres penge.

Sådan gik det dog ikke, da det veterinære beredskab i Danmark som det første område blev sendt i konkurrence. Beredskabet endte med at blive flyttet fra DTU til Københavns Universitet og Statens Serum Institut, som vandt udbuddet i fællesskab, men manøvreren blev alt andet end en succes, konkluderede en rapport fra Rigsrevisionen i februar 2019.

DTU mente, at staldkravene var uklare i udbudsmaterialet, hvilket betød, at DTU spildte 63 millioner kro-

ner på projektering af nye staldfaciliteter til erstatning af dem på Lindholm. Desuden kostede det yderligere 26 millioner at nedlukke de eksisterende veterinære faciliteter. Ministeriet måtte derudover betale 23 millioner kroner ekstra til Statens Serum Institut til dækning af, hvad Rigsrevisionen kalder "overgangsomkostninger". Flytningen kostede altså i sidste ende skatteyderne 112 millioner kroner. Da de nye laboratoriefaciliteter blev forsinket, måtte forsøgene med husdyr på under 15 kg i en overgangsperiode udføres på et tysk laboratorium.

Statsrevisorerne fandt det også utilfredsstillende, at Miljø- og Fødevareministeriet ikke havde vurderet, hvilken virkning flytningen ville have på det veterinære forskningsmiljø, og ministeren undlod også at høre universitetsledelserne, inden han traf beslutningen.

Sagen fik Miljø- og Fødevareministeriet til at sætte konkurrenceudsættelsen af andre områder af universiteternes myndighedsbetjening i bero, men regeringsskiftet betyder altså, at planerne nu opgives helt. Ministeriet har i dag forskningsaftaler med Aarhus Universitet, DTU og Københavns Universitet. AU står eksempelvis for forskning, rådgivning og overvågning på miljø-, natur- og fødevarerområdet. Ministeriets kontrakt med AU beløber sig til knap 400 millioner kroner årligt.

Formålet med den uvildige forskning og rådgivning er at sikre et vidensbaseret grundlag for politikernes beslutninger.

Det fremgår også af pressemeddelelsen fra ministeriet, at man i løbet af efteråret vil opdatere retningslinjerne for forskningsbaseret myndighedsbetjening. ■

Krænkellesdebat blusset op på KU

En mail fra institutleder Mette Sandbye og studieleder Inger Damsholt til underviserne på Institut for Kunst- og Kulturvidenskab på Københavns Universitet har fået krænkellesdebatten til at blusse op igen.

Mailen indeholdt tre gode råd til, hvordan man bedst sikrer inklusion af minoritetspersoner i undervisningen. De to skriver blandt andet, at instituttet ”heldigvis har en stor mangfoldighed af studerende, heriblandt binære og non-binære transstuderende. Og det er nyt for mange af os. For at sikre inklusion af dem vil vi gerne formidle et par gode råd til underviserne:

1. Send gerne en mail ud til de studerende inden opstart på nyt kursus, hvori du beder dem om at give besked, hvis de bruger et andet kaldenavn end det, de officielt er indskrevet som. Derved undgår du at bruge et navn, som den studerende muligvis kan føle sig ubehagelig tilpas ved, fx ved opråbning.
2. Undgå at samle/anråbe de studerende med kønnede betegnelser såsom: damer/piger eller gutter/drenge. Ved at bruge neutrale betegnelser om dine studerende er du med til at skabe et mere inkluderende undervisningsmiljø.

3. Brug hellere navn end pronomen, når du skal omtale en studerende i 3. person, hvis du er i tvivl om, hvad denne bruger. Dette er særligt betænksomt, hvis denne omtale finder sted i undervisningssammenhæng”.

Mette Sandbye siger til Uniavisen, at der ikke er tale om regler, men om gode råd til at håndtere en ny problematik.

”Vi har nogle studerende, der synes, at vi godt kunne være bedre til at håndtere det her – det er ikke en institutleder og studieleder i 50’erne, der sidder og har fundet på det ud af det blå. Vi vil meget gerne lytte til de unge”, siger institutlederen til Uniavisen.

Mike Gudbergsen, formand for Studenterrådet på KU, støtter tiltaget.

”Personer, der ikke er en del af majoriteten, er i en udsat position. Jeg synes, det er fint, at man giver en håndsrækning og fra universitetet tager initiativ til den snak”, siger han til TV 2.

Flere landsdækkende medier har snakket med både undervisere og

studerende på KU, og reaktionerne er delte.

Søren Espersen fra Dansk Folkeparti siger i en video, han har lagt på Facebook, at han er ”edderspændt rasende”.

”Vi er i mine øjne ude et sted, hvor den politiske korrekthed sniger sig ind i Danmark fra Sverige og USA. Jeg synes ikke, vi skal lade den komme ind, for jeg synes, det er forfærdeligt”, siger han iført sin kones hat og sjal.

Krænkellesdebatten startede på KU i sommeren 2018, da universitetet indførte et nyt sæt retningslinjer med nultolerance over for sexchikane og andre krænkelleser, herunder sjofle vittigheder. Det bekymrede mange, at det fremgik, at udgangspunktet altid vil være den enkeltes oplevelse af at være blevet krænket.

Ledelsen på Jura sendte samme sommer en mail til tutorerne, hvori man henstillede om, at de ikke klædte sig ud som blandt andre mexicanere og indianere i forbindelse med festlighederne ved studiestart, og så rullede sagen i medierne. ■

Ministeriet ramt af fyringer

43 medarbejdere er blevet afskediget i Uddannelses- og Forskningsministeriet, heraf er størstedelen akademikere. Fyringerne fordeler sig med 14 ansatte i Styrelsen for Forskning og Uddannelse, 19 i Styrelsen for Institutioner og Uddannelse og 10 i departementet.

Konsulent i Dansk Magisterforening Berit Krøyer Rasmussen kritiserer processen. Hun udtaler til Magisterbladet, at tillidsrepræsentanterne ikke har fået nok tid til at se økonomioverblikket, hvilket er på kant med samarbejdsaftalen på det statslige område.

”Der er nogle, der har kysset ægtefællen farvel om morgenen, taget på arbejde og kommer hjem med en

fyreseddel. De har ikke haft noget tid til at forberede sig på, hvordan situationen kunne se ud, hvis de mistede deres job”, siger Berit Krøyer Rasmussen til Magisterbladet.

Uddannelses- og Forskningsministeriet har inden for det seneste år flyttet 46 årsværk til Svendborg og 46 til Odense som en del af den tidligere regerings udflytningsplan, men det er uklart, om nogle af de

udflyttede medarbejdere er blandt de fyrede.

Direktør i departementet Henrik Brodersen udtaler som svar på kritikken:

”Vi har valgt at gøre processen så kort som muligt, så medarbejderne ikke skulle gå og være bekymrede længere end højst nødvendigt. Tillidsrepræsentanterne er inddraget og har været hørt, som man skal på statens område og ifølge samarbejdsaftalen”. ■

Forskeres flyrejser i det grønne sigtekorn

Der er både ydre og indre pres på universiteterne for at være gode klimaeksempler. Enkelte institutter har allerede indført politikker, der begrænser brugen af flyrejser. Men der er også bekymring for, at den ekstra rejsetid skal tages fra forskernes fritid.

Klimadagsordenen er i gang med at gøre sit indtog på universiteterne – ikke bare som forskningsobjekt, men som arbejdssetisk pejlemærke. Og det kan komme til at få konsekvenser for forskeres rejseaktivitet.

Universiteterne har “et særligt tungtvejende ansvar i forhold til at implementere en ambitiøs klimapolitik”. Sådan lød opfordringen i et åbent brev, som en række forskere i slutningen af

2018 sendte til landets universitetsledelser. Og brevet illustrerer ganske godt det stigende forventningspres, der er på universiteternes klimaindsats – både udefra og fra egne ansatte.

I offentligheden er det først og fremmest flyrejserne, der er fokus på. Flyrejser er ganske vist ikke nødvendigvis den tungeste post i CO₂-regnskabet – på KU stod det for 25 procent i 2015. Men hvor man på KU har reduceret de øvrige CO₂-kilder – elektricitet og opvarmning – ganske betragteligt, er transportudledningen ikke på retur.

KU overvejer intern klimaafgift

Endnu tales der i KU's bæredygtighedsplan, “Grøn Campus”, ikke om at

indføre regler eller begrænsninger i forhold til flyrejser, men bæredygtighedskoordinator Tomas Refslund Poulsen udtalte for nylig til Djøfbladet, at der er “behov for at adressere flyrejserne”, og nævnte som mulighed en intern klimaafgift på flyrejser, der kan finansiere andre bæredygtighedstiltag.

Også på andre danske universiteter rumler det i undergrunden. På CBS er man i gang med at formulere en bæredygtighedsstrategi med en målsætning om halvering af CO₂-udledningerne i 2025 og CO₂-neutralitet i 2050. I den plan er flyrejserne også i søgelyset, og de første små “nudging”-tiltag er allerede iværksat. Når en CBS-ansat booker flybilletter til destinationer inden for

REJSEREGLER FOR INSTITUT FOR ORGANISATION, CBS

Udvalgte punkter fra IOA Sustainability Policy 2019 (oversat fra engelsk):

- IOA undgår at invitere flyrejsende gæster, der kun deltager i et enkelt arrangement.
- IOA subsidierer ikke flyrejser til destinationer, der kan nås med tog inden for 8 timer.
- IOA finansierer togbilletter på første klasse for at sikre gode arbejdsforhold under rejsen.
- Ved konferencer, der kræver flyrejser, kan der kun deltage én senior-VIP per konferencepaper, der skal præsenteres.
- Ansøgninger eller planlagte rejseudgifter skal ledsages af en beregning af rejseaktiviteternes CO₂-aftryk.

REJSEREGLER FOR INSTITUT FOR FØDEVARE- OG RESSOURCEØKONOMI, KU

IFRO's rejseregler (forkortet og oversat fra engelsk):

- IFRO-ansatte kan normalt kun få dækket rejseomkostninger til konferencer, hvis de præsenterer et paper. Hver ansat kan højst få dækket to europæiske eller en oversøisk rejse.
- Ved eksternt finansierede projekter bør alle projektledere overveje, hvordan rejseaktiviteten kan mindskes.
- Ved projektansøgninger bør alle ansatte forsøge at minimere rejsebudgettet.
- Ved planlægning af konferencer, møder, workshops mv. bør ansatte placere dem geografisk, så færrest muligt er tvunget til at rejse langt, og sammenhængende, så deltagerne kan nå flere aktiviteter inden for samme rejse.
- Alle IFRO-ansatte anbefales at vælge bus, tog og bil frem for fly, så længe det kan gøres inden for en rimelig meromkostning (i tid og penge).

10 timers landtransport, popper der en besked op, der nævner fordelene ved at vælge toget i stedet.

SDU annoncerede i juni, at man ville være Danmarks første "bæredygtige universitet". Universitetet skal drives med udgangspunkt i FN's 17 verdensmål. I første omgang er der ikke udmeldt nogle initiativer omkring rejser, men siden klimahensyn er et af verdensmålene, er det nærliggende at forvente.

Tog til alt inden for 8 timer

Men hvad kan man så forvente, hvis nogle universiteter skulle finde på at indføre klimavenlige rejsepolitikker? Det er der adskillige eksempler på i udlandet, men også herhjemme har vi fået en "pilot".

Det er Institut for Organisation (IOA) på CBS, hvor medarbejderne før

sommeren besluttede at indføre en ny politik for bæredygtighed. En politik, der lægger reelle begrænsninger på forskernes rejsemuligheder. Eksempelvis hedder det i reglerne, at IOA ikke betaler for flyrejser til destinationer, der kan nås med tog inden for 8 timer, og der gives kun flybilletter til én senior-VIP for hvert paper, der skal præsenteres på udenlandske konferencer.

Det var lektor Morten Knudsen, der sammen med en kollega tog initiativet.

"Vi var bare grebet af den almindelige samfundsmæssige bekymring for klimaet. Og så satte vi os ned en dag, drak en kop kaffe og lavede det første udkast. Det blev så diskuteret og revideret i forskellige institutfora.

Helt overordnet har der ikke været den store modstand. Det har kun været et spørgsmål om at få det tilpasset, så ingen kommer i klemme på en utilsigtet måde", fortæller han.

Hensyn til yngre forskere

Eksempelvis hed det i første udkast, at instituttet højst skulle sende en forsker per paper, der skulle

præsenteres. Men flere frygtede, at det ville betyde, at ph.d.-studerende sjældent ville komme af sted, hvilket kunne gå ud over deres muligheder for at opbygge netværk.

"Det var jo et fornuftigt argument, og så blev det ændret til, at det kun kan være én senior-VIP, der kommer af sted".

Reglen om kun at rejse over land op til 8 timer blev også accepteret uden de store sværdslag. Men Morten Knudsen lægger vægt på, at det skal være regler med stor fleksibilitet.

"Vi er jo ikke en større organisation, end at man kan få dispensation. Så hvis man skal til Aalborg og også skal hente børn og ikke kan få det til at hænge sammen, så tager man en snak med institutlederen, og så tager man bare flyveren. Det her er ikke sat i verden for at genere mennesker, men for at presse os lidt mere i den rigtige retning".

Oslo er for bøvet

For nylig var han selv i Oslo i embeds medfør. Og lige præcis den strækning vil han muligvis gerne have undtaget fra reglerne fremover. ▶

“ Hvis forventningen er, at den ekstra rejsetid bare skal tages ud af vores fritid, så synes jeg, det er urimeligt. *Lars Johannsen*

“Det var sgu bøvlet. Man kan kun tage tog til Gøteborg, og så skal man med bus resten af vejen. Og så blev toget forsinket, og jeg nåede ikke bussen. Hvis det tager for lang tid, og man ikke kan sidde og arbejde, så er det jo ikke hensigtsmæssigt. Men den her policy er jo et eksperiment, og vi kommer nok til at tilpasse den. Oslo er i hvert fald et eksempel på, at man kan overveje at bløde det op”.

Morten Knudsen er i den lidt specielle rolle, at han samtidig med at være en af initiativtagerne til rejsepolitikken også er tillidsmand for de kolleger, der skal leve med restriktioner og længere arbejdstider.

“Jeg prøver at skelne mellem forskellige roller. En ting er at være klimaaktivist, en anden ting er at være tillidsmand. Men foreløbig er jeg ikke blevet kontaktet i min rolle som tillidsmand i forbindelse med det her. Jeg synes, der er en meget positiv atmosfære, men det udelukker jo ikke, at der er nogen, der synes, det er irriterende”.

Fra økonomihensyn til klimahensyn

En anden klimavenlig rejsepolitik, der er knap så restriktiv, men til gengæld har eksisteret i flere år, finder man på Institut for Fødevarer- og Ressourceøkonomi på KU. Også her kom initiativet

fra medarbejderside. Dog med den krølle, at instituttet i forvejen havde restriktioner på rejserne på grund af dårlig økonomi. Og de regler valgte man at holde fast i.

“Jeg sad i vores institutråd, og så tog jeg op, om vi ikke skulle indføre en rejsepolitik af klimahensyn. Jeg kom med forslag til, hvad den kunne indeholde, og så landede vi på en politik, der videreførte den daværende begrænsning af rejser, men tilføjede en beslutning om, at instituttet gerne ville finansiere det, hvis der lå en meromkostning i at tage toget frem for et fly”, fortæller professor Jens Friis Lund.

Rejsepolitikken indebærer, at man kun kan få finansieret en flyrejse til en konference, hvis man selv har et paper med. Og en forsker kan højst få bevilget to europæiske flyrejser eller en uden for Europa hvert år. Og det har resulteret i en markant lavere rejseaktivitet.

“Vi kan se, at vi bruger markant færre penge på flyrejser. Det store fald kom naturligvis i starten, da restriktionerne blev pålagt af økonomiske grunde, men det er blevet ved med at falde siden. Så der bliver helt sikkert fløjet mindre pr. årsværk,” siger Jens Friis Lund.

Rejser mere effektivt

Han mener ikke selv, at hans forskning bliver begrænset af, at han rejser mindre.

“Selvfølgelig betyder det, at der er noget, jeg gør i mindre grad. Men det betyder også, at jeg er blevet mere effektiv. Jeg arbejder meget i Tanzania, og før kunne jeg godt finde på at tage flere rejser, hvor jeg var der i 14 dage ad gangen. Det kan jeg ikke mere forsvare.

Så når jeg tager derned, er jeg der mindst en måned”.

Han oplever heller ikke de færre konferencedeltagelser som en hæmsko.

“Ikke personligt. Men der er også forskel i, hvor man er i sin karriere. Jeg

er på seniorniveau, så jeg har et stort netværk, jeg kan vedligeholde med Skype, e-mail og telefonkonferencer. Men yngre kolleger kan have et større behov. Og der er måske noget, man skal have med i politikken – at man giver noget mere snor til de yngre kolleger, der har brug for at opdyrke et netværk”.

Jens Friis Lund var en af bagmændene til det brev, som klimabekymrede forskere sendte til universitetsledelserne sidste år. Og alene på det år er der sket meget. Han er selv kommet i styregruppen for et initiativ på KU Science, der

“Jeg ser det her som en situation, vi er nødt til at indstille os på.”
Jens Friis Lund

REJSEPOLITIK REDUCERER CO₂-UDSLIP

Tabellen viser udviklingen af CO₂-udslip forårsaget af flyrejser foretaget af ansatte på Institut for Fødevarer- og Ressourceøkonomi på KU siden indførelsen af en klimavenlig rejsepolitik (kilde: IFRO).

År	Total CO ₂ -udledning (kg)	VIP-årsværk	CO ₂ -udledning/årsværk
2015	176.005	135	1.303
2016	168.320	130	1.294
2017	130.788	112	1.167
2018	120.011	108	1.111

skal øge bæredygtigheden i alle instanser af fakultetets virke – et initiativ, der blandt andet kommer på grund af efterspørgsel fra de studerende.

Men midt i havet af røster, der kræver skærpede klimahensyn, sidder der også forskere, der bekymrer sig ved udsigten til nye retningslinjer og restriktioner.

Hvem betaler ekstra rejsetid?

Lars Johannsen, lektor på Institut for Statskundskab på AU, peger på, at krav om landtransport i stedet for fly i realiteten vil medføre et større tidsforbrug for den enkelte forsker.

“Jeg har den holdning, at ja, vi skal begrænse CO₂-udledning, og ja, det skal universiteterne også. Spørgsmålet er bare, hvem der skal betale for det? Forskere er som bekendt ansat uden øverste arbejdstid, og vi arbejder i forvejen meget. Og hvis forventningen er, at den ekstra rejsetid bare skal tages ud af vores fritid, så synes jeg, det er urimeligt. Hvis der skal være en omstilling, må vi diskutere, hvem der betaler for det”.

Han mener, at det i første omgang er arbejdsgiverne, der har pligt til at sikre, at der er en rimelig balance, i forhold til hvad der forventes.

“Det kan være, at man vil kompensere for den øgede arbejdstid gennem lønnen eller for flyrejserne ved at købe CO₂-kompensation. Jeg synes ikke, der er nogle nemme løsninger. Men det spørgsmål, som jeg mener, fagforeningerne bør stille, er, om det skal være medarbejderne, der skal betale for det ekstra tidsforbrug”.

TR: Transporttid er arbejdstid

Det er da også præcis det synspunkt, tillidsmand og lektor Bjarne Andresen fra Niels Bohr Institutet på KU slår til lyd for.

“Al den tid, jeg ikke kan bruge hjemme på min have og på min fri-mærkesamling, er arbejdstid. Således er transporttid også arbejdstid. Og jeg er stærk modstander af enhver ting, der

forøger arbejdstiden. Vi har set, hvordan man sparer på administrationen, og så kan vi selv udarbejde rejseafregninger og lignende, for forskningstid er jo gratis for ledelsen. Og det er samme sag, hvis man skal tvangsindlægges til at tage tog til Frankfurt”, siger han.

Han peger på, at forskning inden for fysik ofte er både dyr og energi-krævende. Og det er et vilkår, man må acceptere, hvis man ønsker forskning på højt niveau.

“Selvfølgelig kan man skære ned og sige, at vi ikke må rejse nogen steder. Men så får vi produceret mindre originalforskning. Man kan ikke sætte folk hen i et hjørne, lukke døren og sige: Tænk selv. Klimadebatten har haft fokus på folks ferierejser, og så bliver vores arbejdsrejser betragtet på samme måde – som noget, vi bare kan lade være med. Selvfølgelig skal man ikke spille energi, men det får mig til at stritte imod, når udenforstående vil lægge restriktioner på, hvad jeg har lov til at gøre”.

Ny virkelighed

Spørgsmålet om ekstra arbejdstid ved togrejser er ifølge Morten Knudsen ikke noget, der fylder i forhold til den rejsepolitik, de har indført på CBS IOA.

“Det er ikke noget, vi har diskuteret indtil videre. Princippet er, at hvis man skal til et møde i Aalborg klokken ni om morgenen, så spørger man lederen, om det er o.k. at tage flyveren. Og når det er ånden, har man nok mindre brug for at få kompensation for at tage toget til Aarhus”.

Jens Friis Lund kan godt se, at der kan være et principielt spørgsmål om ekstra rejsetid. Men i hans øjne er det ikke kun universitetet som arbejdsgiver, men også den enkelte forsker personligt, der er nødt til at rykke sig.

“Jeg ser det her som en situation, vi er nødt til at indstille os på. Overordnet set er der ingen tvivl om, at folk i vores del af verden må forandre vaner. Og det at flyve er en af de mest klimaskadelige

SVENSKERE TAGER TOGET TIL SYDEUROPA

Blandt vores europæiske naboer findes flere eksempler på klimavenlige rejsepolitikker. På universitetet i den belgiske by Gent vedtog man i juni, at der ikke længere kan bookes flyrejser til 60 byer, der kan nås med bus eller tog inden for 6 timer.

Et lidt nærmere eksempel findes på Lund Universitet, hvor Centre for Sustainability Studies (LUCSUS) har indført en rejsepolitik, der opfordrer de ansatte til at prioritere at rejse langs jorden, når destinationen ligger inden for 12 timer.

Lektor Wim Carton, som er en af initiativtagerne, fortæller, at politikken først og fremmest lægger op til, at hver enkelt forsker selv skal arbejde med at minimere sit CO₂-aftryk.

“Før i tiden tog jeg meget til internationale konferencer, men jeg har besluttet, at jeg ikke vil gøre det mere, hvis konferencerne kræver at flyve. Jeg flyver stadig til feltarbejde, for jeg har to projekter i Uganda. Men jeg har også besluttet, at jeg ikke vil flyve inden for Europa. Jeg skal for eksempel til konference i London i år, og der tager jeg toget”, fortæller han og nævner også kolleger, der tager toget til Italien og Spanien.

Han mener ikke selv, at hans forskning bliver svækket af, at han rejser mindre. Men for yngre forskere er det mere vigtigt at komme ud, vurderer han.

Han håber, at initiativet på LUCSUS vil sprede sig ud på resten af Lund Universitet.

“Det er et paradoks, at vi forsker i klimaændringer, samtidig med at forskere er blandt de 5-10 procent, der flyver mest. Men jeg synes, at der er ved at ske en kulturændring. Mange føler, at det her er vigtigt”.

aktiviteter, man kan foretage sig. Vi er nødt til at acceptere den nye virkelighed, vi står i. Og det synes jeg ikke, man gør, hvis man bare holder fast i at gøre, som man plejer”, siger Jens Friis Lund. ■

Københavns Universitet inddrager 1. maj som fridag

Ledelsen vil opsigte aftale om, at de ansatte kan holde fri på arbejdnernes internationale kampdag. Tillidsrepræsentanter kalder det regnearksledelse og truer med at tælle arbejdstimer.

Hvis de ansatte på Københavns Universitet (KU) fremover vil en tur i Fælledparken den 1. maj og fejre arbejdnernes internationale kampdag, må de selv betale for en fridag.

Det har ellers været praksis, at de ansatte kunne holde fri med løn, hvilket fremgår af medarbejderguiden på KU, men ledelsen kalder det en "kutyme", som kan opsiges med passende varsel, og det vil den nu benytte sig af.

Det til trods for at både ledelsen og de ansatte hidtil har anset fridagen for at være en praksis, som de var "retligt forpligtet til at følge", står der i et notat til mødet i hovedsamarbejdsudvalget (HSU) den 18. september.

Ledelsen begrundet blandt andet beslutningen med, at KU skal fremstå politisk neutralt og dermed ikke ønsker at sende et politisk statement.

Besparelse på otte millioner kroner

Desuden vurderer man, at det vil give en gevinst på otte millioner kroner om året svarende til 15 fuldtidsstillinger i administrationen at inddrage fridagen,

og så argumenterer man med, at KU ikke har råd til som det eneste universitet at give medarbejderne fri.

På Copenhagen Business School kan de ansatte dog få fri klokken 12, hvis de selv anmoder om det, og deres leder vurderer, at driften tillader det, fremgår det af CBS-personalehåndbogen.

Ifølge Moderniseringsstyrelsen er det op til den enkelte institution, om man vil give medarbejderne fri eller ej.

Ifølge universitetsdirektør Jesper Olesen vejer hensynet til økonomien tungest:

"Vi har nu en drøftelse med medarbejderne om dette. Københavns Universitet er økonomisk udfordret og må

finde besparelser, hvor det er muligt. Grønthøsteren, der sparer to procent af vores budgetter, har kørt i årevis, og vi er belastet af en meget dyr huslejeordning. Det koster universitetet otte millioner kroner, at de ansatte holder en betalt fridag. KU har hidtil været det eneste danske universitet, der giver betalt frihed 1. maj på samme måde som juleaftensdag, nytårsaftensdag og grundlovsdag. Vi vil gerne følge de andre universiteters praksis, hvor der både undervises, forskes og er åbent i administrationen den dag. Dertil kommer, at Københavns Universitet er en politisk neutral institution. Vi ønsker ikke at sende det politiske statement, som betalt frihed 1. maj er", skriver han i et svar til Forskerforum.

Mister dag til egen forskning

Nedlæggelse af fridagen vil ikke give en økonomisk gevinst i forhold til det videnskabelige personale (VIP), da forskerne er ansat uden højeste arbejdstid, står der i HSU-notatet.

Den formulering undrer Thomas Vils Pedersen, fællestillidsrepræsentant

Det koster universitetet otte millioner kroner, at de ansatte holder en betalt fridag. KU har hidtil været det eneste danske universitet, der giver betalt frihed 1. maj på samme måde som juleaftensdag, nytårsaftensdag og grundlovsdag.

Jesper Olesen, universitetsdirektør

Fanemarchen ved fejringen af 1. maj i Fælledparken i 2019.

for VIP'erne på KU og næstformand i Dansk Magisterforening.

“Ledelsen må jo regne med, at vi var gået på arbejde den 1. maj under alle omstændigheder, også selvom det var en fridag. Det var en stor del af VIP'erne sikkert også, men det har indtil nu været en dag, vi kunne bruge på vores egne forskningsprojekter, og nu bliver det gjort til en helt normal arbejdsdag med møder og undervisning. Det er et meget uheldigt signal at sende, da mange forskere har problemer med at få tilstrækkelig og sammenhængende forskningstid”, siger Thomas Vils Pedersen.

Truer med at tælle timer

Signe Møller Johansen, specialkonsulent og fællestillidsrepræsentant for teknisk-administrative AC-medarbejdere på KU, peger på, at det for alle medarbejdere betyder en lønnedgang på en halv procent uden nogen kompensation.

Hun kalder det “regnearksledelse” og en aggressiv ledelsesstil, der skaber mistillid, og som hun stærkt tvivler på

“ Det sender et signal om, at man opfatter KU på linje med en produktionsvirksomhed, hvor man kan prøve at klemme flest mulige timer ud af de ansatte, som allerede er pressede, men den form for ledelse virker ikke på et universitet.

Signe Møller Johansen, specialkonsulent og fællestillidsrepræsentant

vil have den ønskede effekt i form af højere produktivitet.

“Det sender et signal om, at man opfatter KU på linje med en produktionsvirksomhed, hvor man kan prøve at klemme flest mulige timer ud af de ansatte, som allerede er pressede, men den form for ledelse virker ikke på et universitet. Jeg tror på, at motivation, fleksibilitet og tillid giver højere produktivitet, og i øvrigt er det også stik imod nye trends på arbejdsmarkedet, hvor man øger effektiviteten ved at arbejde mindre og indføre firedages arbejdsuger”, siger Signe Møller Johansen.

Hun tilføjer, at det giver hende lyst til at appellere til sine kolleger om at passe

på sig selv og huske, at de kun får løn for at udføre deres arbejde gennemsnitligt 37 timer om ugen.

“Hvis ledelsen vil være nøjeregnende, kan vi også blive det”, siger hun og fortsætter:

“Det er mit indtryk, at langt de fleste TAP'er er meget fleksible og arbejder meget, selvom KU ikke ligefrem er lønførende, og når de så tager vores fridage, bliver det pludselig en meget mindre attraktiv arbejdsplads”.

Signe Møller Johansen siger, at de flere steder på KU har været igen-nem besparelser og afskedigelser, så folk er nervøse og spørger, om det betyder, at stillinger skal nedlægges, når ledelsen skriver, at det vil give en besparelse på otte millioner kroner svarende til 15 årsværk at inddrage 1. maj som fridag.

Flere giver også udtryk for, at det vil være besværligt at finde pasning til børnene, fordi institutioner og skoler ofte holder lukket 1. maj. Og andre er bekymrede for, om det kun er begyndelsen, og ledelsen også vil gå efter andre fridage. ■

INDUSTRIEN **BLANDER SIG** I FORSKNINGEN I DET SKJULTE

Ekspert er ikke i tvivl om, at virksomheder, interesseorganisationer og myndigheder påvirker forskningen, men indblandingen foregår oftest skjult og mere raffineret, end det var tilfældet i sagen om oksekødsrapporten på Aarhus Universitet.

Skandalen var stor, da det kom frem, at landbrugets interesseorganisationer har betalt for og skrevet dele af en forskningsrapport fra Aarhus Universitet (AU), der konkluderer, at kaffe, øl og slik er værre for klimaet end oksekød.

Kvægafgiftsfonden, der har til formål at styrke oksekødssektoren, har bevilget pengene, en repræsentant for interesseorganisationen Landbrug & Fødevarer var projektleder, og styregruppen bestod udelukkende af folk fra landbrugserhvervet, der også har skrevet hele afsnit af rapporten og pressemeddelelsen, der blev sendt ud med det glade budskab, at vores hang til røde bøffer slet ikke er så stor en klimasynd, som vi går og tror. Det er i hvert fald værre at gnaske slik og

bælle sodavand til "Disney Sjøv" om fredagen.

Det er sjældent, at den slags sager kommer frem i offentligheden, men flere eksperter vurderer, at det formentlig slet ikke er ualmindeligt, at virksomheder, interesseorganisationer og myndigheder prøver at blande sig i forskningsprojekter. Det foregår bare som regel mere raffineret, skjult og indirekte og ikke så klodset, åbent og direkte, som det skete i forbindelse med rapporten om oksekøds klimapåvirkning.

"Det er i virkeligheden historien om et forudsigeligt selvmål, der rammer både dem, der har betalt for opgaven, og forskerne, der har udført den. Der er utrolig mange advarselsslamper, der burde være begyndt at blinke", siger Kaare Aagaard, seniorforsker ved

Dansk Center for Forskningsanalyse på AU.

Konklusionen er givet på forhånd

Han tilføjer, at indblanding i forskningen normalt sker mere subtilt, ved at opdragsgiver, altså den, der har bestilt og betalt for en undersøgelse, formulerer opgaven, så konklusionerne mere eller mindre er givet på forhånd. Andre metoder er at afgrænse emnet eller angive, hvilke data der skal benyttes. I de fleste tilfælde vil der være gode og legitime grunde til at formulere opgaver på bestemte måder, men indimellem fornemmer man en tydelig bagvedliggende dagsorden, siger han.

"I de tilfælde ved man som forsker godt, hvad opdragsgiver gerne vil have, at konklusionen skal være, og hvis du

siger ja til en sådan opgave, accepterer du også præmisserne. På vores center har vi heldigvis nogle økonomiske og ledelsesmæssige rammer, der sikrer, at vi kan sige fra, hvis opgaven er formuleret på en måde, så resultatet er givet på forhånd, men der er ingen tvivl om, at man på nogle områder er under noget større pres, end vi oplever”, siger Kaare Aagaard.

Han mener, at det kræver erfaring at håndtere dilemmaerne ved bestilt forskning, og at ledelsen har et stort ansvar for at sikre, at der er rammer og en kultur, hvor det er acceptabelt at sige fra.

“Som forskere må vi holde fast i vores integritet, men det er klart, at presset stiger, hvis der er så store økonomiske interesser på spil, at det måske lige pludselig ikke kun handler om egne fremtidsudsigter, men også om dine kollegers. Det betyder, at man som forsker eller institut aldrig må blive afhængig af en enkelt eller nogle få aktører. Læren af oksekødssagen må dog ikke blive, at der slet ikke må være nogen dialog eller noget samarbejde med eksterne aktører, for i langt de fleste tilfælde er dialogen med til at styrke både kvaliteten og relevansen af forskningen”, siger han.

Var undersøgelse designet til at frikende oksekød?

Ekspertter har netop kritiseret forudsætningerne og metoden, som forskerne har benyttet i undersøgelsen af klimapåvirkningen ved oksekød. De får kødet til at se mere miljøvenligt ud, end det reelt er, i forhold til andre produkter, lyder kritikken.

Eksempelvis har forskerne samlet øl, vin, slik, kaffe, te, sodavand og andre søde sager i kategorien “nydelsesmidler”, som de sammenligner med klimabelastningen fra danskproduceret oksekød. Man sammenligner altså en lang række produkter med blot et enkelt kødprodukt.

Desuden tager de udgangspunkt i, at størstedelen af det danskproducerede oksekød er et biprodukt af mælkeproduktionen. Udledningen af køernes drivhusgasser fordeles sig dermed både på den mælk, de yder, og den kød, de producerer ved slagtning. Rapporten medregner heller ikke den indirekte arealanvendelse i regnskabet for kødets klimabelastning, hvilket eksperter siger

udgør omkring halvdelen af en fødevarers miljøpåvirkning.

Forskere presses til fusk

Der findes forbavsende lidt dansk viden om, hvor mange forskere der tilpasser deres forskningsdesign efter bevillingsgiverens ønsker.

Men i en amerikansk spørgeskemaundersøgelse med titlen “Scientists Behaving Badly” fra 2005, hvor 3.247 forskere, der havde fået midler fra National Institutes of Health, deltog, svarede en tredjedel, at de i forbindelse med deres forskning havde foretaget handlinger, der ville give dem problemer, hvis det var blevet opdaget. Det inkluderede at se igennem fingre med kollegers brug af fejlbehæftede data og tvivlsom fortolkning af data.

Næsten 16 procent svarede, at de selv havde ændret design, metode eller resultaterne i en undersøgelse efter pres fra en bevillingsgiver.

Det nærmeste, vi kommer på en lignende dansk undersøgelse, er VIVE-undersøgelsen af forskningsfriheden på AU fra 2018, hvor forskerne på universitetet blev spurgt, om de havde oplevet pres for enten at ændre forskningsresultater, at udskyde offentliggørelse af forskningsresultater eller ikke at offentliggøre forskningsresultater. Forskerne blev dog ikke spurgt, om de så også rent faktisk havde givet efter for presset, der ifølge rapporten kan bestå i “intimidation af forskeren, trusler om konsekvenser for fremtidigt samarbejde, forhaling af processer, påvirkning af miljøet omkring forskeren gennem kontakt til ledelsen på universitetet eller forsøg på at påvirke forskerens ry og anseelse hos kollegerne”.

Ifølge VIVE-rapporten er forskere, der deltager i, hvad der i universitetsjargon kaldes myndighedsbetjening eller indtægtsdækket virksomhed for fx ministerier, kommuner, private virksomheder eller interesseorganisationer, særligt udsat for at opleve at komme under pres. Cirka hver fjerde af forskerne inden for området svarer, at de har oplevet at blive presset af bevillingsgiveren, mens det kun er tilfældet for 11 procent af de øvrige forskere på AU.

Reklame forklædt som forskning

Mikkel Willum Johansen er lektor ved Institut for Naturfagernes Didaktik

på Københavns Universitet, hvor han specielt beskæftiger sig med emner om redelighed og god videnskabelig praksis.

Han siger, at det i princippet er muligt at påvirke resultatet af en undersøgelse uden at gøre noget direkte uredeligt, fx ved at ændre på forskningsdesign, metode eller databehandling.

“Mange tror, at forskere stiller et spørgsmål, undersøger det og finder svaret, men i realiteten er der masser af valg, som påvirker resultatet, når man vælger metode og sorterer data. Der kan ofte være flere metoder, som er legitime at vælge, men resultaterne bliver vidt forskellige, og hvis sponsor ønsker et specifikt resultat, kan det være kritisk”, siger han.

Mikkel Willum Johansen tilføjer, at der findes to primære former for samarbejde med industrien. Den ene, hvor en virksomhed ønsker viden om et emne og betaler universitetet for at skaffe den, er uproblematisk, mens den anden, hvor målet for virksomheden er at skaffe en form for reklameværdi, er farlig for universitetet.

“Problemet er, at det er reklame forklædt som forskning, som skal bruges til et kommercielt formål. Man skal tænke sig grundigt om som universitet, fordi man risikerer at blive brugt til markedsføring uden at vide det”, siger han.

Han vurderer, at rapporten om oksekødklimapåvirkning er et eksempel på dette, bl.a. fordi landbrugets interesseorganisationer valgte rapportens titel og forsidebillede med henblik på den rolle, rapporten skulle spille i den offentlige debat.

Ledelsens ansvar

Olav W. Bertelsen, formand i DM Viden og fælles-TR på AU, siger, at der er mange ting at kritisere ved oksekødsrapporten, men det mest interessante ved sagen er, at landbrugsfolkene allerede blandede sig i forbindelse med formuleringen af opgaven.

“Det mest skræmmende er, at Landbrug & Fødevarer har blandet sig i rammebetingelserne, for det gør det langt vanskeligere at afsløre”, siger han.

Ifølge Olav W. Bertelsen er det DCA - Nationalt Center for Fødevarer og Jordbrug – på AU, der tager opgaverne

ind og fordeler dem blandt forskerne på institutterne efter deres faglige viden, så aftalen om rammerne for oksekødsrapporten er DCA's ansvar.

“Intet tyder på, at forskerne har følt sig presset, men der har nok været et fint kollegialt samarbejde med folkene fra landbrugsorganisationerne, og det er i virkeligheden problemet. Rollerne bliver flydende, når man kender hinanden lidt for godt, så man er nødt til fremover at sætte nogle klare skel. Hvis man vil bruge AU's navn på en rapport, skal det være en uafhængig proces”, siger han.

Sagen har betydet, at lederen på Institut for Agroøkologi har forladt sin stilling, og det glæder Olav W. Bertelsen, at det nu er slået fast, at det er et

ledelsesmæssigt ansvar at sikre forskernes uafhængighed.

Forskere blev ikke presset

Heine Andersen, professor emeritus ved Københavns Universitet og forfatter til bogen “Forskingsfrihed”, har gennemgået et væld af samarbejdsaftaler mellem danske universiteter og eksterne partnere.

Han har læst en del af mailudvekslingen mellem AU-forskerne og Landbrug & Fødevarer (L&F), og det virker, som om der er en tæt og venskabelig tone, og der er ingen tegn på, at forskerne er blevet presset.

“Forskere spørger fx som en helt naturlig ting, om L&F vil stå som medforfattere – det har de gjort før på

papers fra samme undersøgelse. Men det takker de nej til nu, hvor rapporten skal offentliggøres. Og det accepteres uden videre. Det er efter min opfattelse

Aarhus Universitet kommer med **sønderlemmende kritik** af egen oksekødsrapport

Brian Bech Nielsen, rektor på AU, har sendt en redegørelse til forskningsministeren, hvori han blankt erkender, at en række forhold ved rapporten om oksekøds klimapåvirkning er i strid med god forskningsskik.

En rapport fra DCA – Nationalt Center for Fødevarer og Jordbrug – på Aarhus Universitet, der undersøger okse- og kalvekøds klimapåvirkning sammenlignet med en række andre produkter, er blevet kritiseret sønder og sammen. Forskerne, de to fra AU og en fra DTU, konkluderer, at forbruget af alkohol og søde sager er mere belastende for klimaet end forbruget af oksekød, hvilket undrer eksperter.

Landbruget har været dybt involveret i tilblivelsen af rapporten, idet interesseorganisationen Landbrug & Fødevarer har været projektleder, Danish Crown har siddet med i styregruppen, der i øvrigt udelukkende har bestået af folk fra landbrugs- og kødsektoren. Kvægafgiftsfonden, der har til formål at styrke oksekødssektoren og kvægbrugets udvikling og konkurrenceevne, har givet 504.000 kr. i støtte, og Dagbladet Information kunne afsløre, at landbrugsfolkene har skrevet rapportens

forord, indledning og et afsnit om projektet og haft indflydelse på pressemeddelelsen. De fik også skiftet forsidsfotoet af råt kød ud med en burger og fik titlen ændret.

Brian Bech Nielsen erkender i sin redegørelse til forskningsministeren blankt en række forhold, der er i strid med det danske kodeks for god forskningsskik.

“Forskningen skal være uafhængig af særinteresser, og uafhængigheden må ikke kunne drages i tvivl. Ledelsen på Aarhus Universitet beklager derfor dybt forløbet omkring ovennævnte rapport”, skriver AU's rektor.

Aftale manglede

Ifølge redegørelsen var der ikke udarbejdet en skriftlig aftale forud for projektet, så der var ikke klare rammer for rollefordelingen og for, hvorledes ansvarlig forskningspraksis og forskningsformidling skulle implementeres. Det eneste skriftlige grundlag var

ansøgningen om finansiering, som Landbrug & Fødevarer sendte til Kvægafgiftsfonden.

“Det giver klarhed om forskningens uafhængighed, hvilket ikke er acceptabelt og i strid med gældende retningslinjer”, skriver Brian Bech Nielsen og henviser til den danske kodeks for integritet i forskning, som AU har tilsluttet sig.

Han erkender også, at de eksterne samarbejdspartnere har haft mulighed for at kommentere og redigere forskernes tekst, skrive afsnit til rapporten og har haft indflydelse på pressemeddelelsen, uden at dette klart fremgik.

Det bør deklareres helt tydeligt indledningsvist og eventuelt også gennem medforfatterskab til rapporten, så det fremgår klart, hvem der har bidraget med hvad.

Uklar rollefordeling

Desuden er det uklart, hvad den overordnede projektlederrolle, som

uhørt, at universitetsforskere i den grad negligerer god videnskabelig praksis”, skriver Heine Andersen i sit svar til Forskerforum.

Han tilføjer, at der ikke er tvivl om, at det er forskernes og ledelsens fælles ansvar.

“Jeg har ikke set tegn på, at forskerne er blevet presset til at gå over stregen fra ledelsens side. Det må være af egen lyst, og fordi at sådan plejer man at gøre. Så det må være et fælles ansvar. Det er klart, at som universitetsloven er, er det ledelsens ansvar, hvis forskerne går over stregen – i sidste ende rektors. Rektor har jo ansvar for alt, hvad der foregår på universitetet. Så der er sket et ledelsessvigt. Og det er vel også derfor,

instituttlederen er fjernet. Hvis det ikke var sket, var kanonen blevet rettet først mod dekanen og i næste trin mod rektor”, skriver han.

Heine Andersen mener, at troværdigheden ville blive styrket, hvis man systematisk brugte uafhængige forskere til at lave peer review – altså uafhængig fagfællebedømmelse – ligesom det sker på videnskabelige tidsskrifter.

Mikkel Willum Johansen siger, at der tilsyneladende er tale om strukturelle problemer, der må løses strukturelt, ved at man skaber de rigtige rammer for forskere.

“Hvis jeg kan se, at en rapport ikke er blevet bedømt af fagfæller, vil jeg altid være skeptisk”, slutter han. ■

Landbrug & Fødevarer har varetaget, præcis har indbefattet. Der står blot, at forfatterne står inde for beregninger og rapportens konklusioner, mens projektets styregruppe “har givet input til identificering af de relevante produkt- og produktionstyper samt gennemførelse af projektet i øvrigt”.

Det er ikke godt nok, konkluderer AU's rektor, der i sin redegørelse skriver: “Når der er tale om samarbejde med eksterne parter, som resulterer i en rapport, der udgives som en rapport fra Aarhus Universitet, skal det som minimum stå helt klart og

fremgå af rapporten, at ansvaret for metodevalg, resultater, konklusioner og formidlingen heraf er entydigt placeret hos forskerne og universitetet. Det står ikke tilstrækkeligt klart i dette tilfælde”.

Endelig slår rektor fast, at det er kritisabelt, at rapporten ikke inden offentliggørelse gennemgik en kvalitetssikring i form af et eksternt peer review eller i det mindste en uafhængig, intern fagfællebedømmelse, og det ændrer ikke på, at forskerne fortsat står bag deres faglige konklusioner. ■

DET GØR AU

- Erik Steen Kristensen, institutleder på Institut for Agroøkologi, er fratrukket sin stilling og forlader universitetet, da det overordnede kontraktlige, tilsynsførende og faglige ansvar var hans.
- Rapporten “Okse- og kalvekøds klimapåvirkning gennem hele værdikæden sammenholdt med ernæringsperspektiver i forskellige kostmønstre” er trukket tilbage, og de 215.000 kr., som universitetet har modtaget, vil blive returneret til Kvægafgiftsfonden.
- Forskerne ønsker at få deres resultater bedømt af uafhængigt, internationalt peer review.
- Dekanen har bedt ledelsen ved DCA – Nationalt Center for Fødevarer og Jordbrug – sikre, at alle rapporter, der udgives i DCA-regi, fremover er kvalitetssikret.
- Alle DCA-rapporter baseret på samarbejder med private virksomheder og interesseorganisationer inden for de seneste 5 år skal undersøges for problematiske forhold.
- En ny politik for forskningsintegritet, forskningsfrihed og ansvarlig forskningspraksis blev vedtaget af ledelsen den 28. august. Forskere, der oplever pres på forskningsfriheden, kan blandt andet søge fortrolig og anonym vejledning af rådgivere i forskningsfrihed.
- Alle forskere skal deltage i et kursusforløb om forskningsfrihed og -integritet.

EKSEMPLER PÅ TIDLIGERE SAGER

Oksekødssagen er langtfra første gang, at forskere på danske universiteter er blevet beskyldt for at have et måske lidt for tæt samarbejde med industrivirksomheder og interesseorganisationer. Her er nogle af sagerne.

Dandy-sagen fra 1999 handlede om to forskere ved Odontologisk Institut ved Aarhus Universitet, som fik tyggegummifirmaet Dandy til at bidrage med en mindre del – 300.000 kr. – af udgifterne til en undersøgelse af virkningen mod huller i tænderne af søde- og urinstoffer i Dandys eget tyggegummi.

Undersøgelsen viste, at tyggegummiet ikke gav dobbelt beskyttelse mod huller i tænderne, som firmaet reklamerede med. Forskerne holdt først deres resultater tilbage et år, og da de ville publicere dem på en tandlægekongres i New York, truede Dandy dem med en retssag. Efter et møde mellem Dandys advokat og ledelsen på AU henstillede den daværende rektor til, at de trak undersøgelsen tilbage. I 2001 blev resultaterne publiceret i tandlægerens blad, men med konklusionen, at det er tygningen af sukkerfrit tyggegummi, der har en forebyggende effekt på huller i tænderne, snarere end de stoffer, som fx findes i Dandys V6-tyggegummi.

Fedmeforskeren Arne Astrup, der nu er institutleder ved Institut for Idræt og Ernæring på KU, har flere gange været i medierne i forbindelse med sager, hvor han blev beskyldt for at være i lommen på industriinteresser. Den mest kendte er nok sukkersagen fra 2003, hvor han blev beskyldt for at have vildledt befolkningen ved at udtale, at sukker ikke i sig selv feder, samtidig med at han var formand for Ernæringsrådet og modtog 7,7 millioner kroner i støtte fra sukkerproducenten Danisco.

I en anden sag fra 2009 optrådte Arne Astrup under navnet “Doktor slank” i Ude og Hjemme, hvor han roste en ny slankekæde fra et firma, han selv havde aktier i og arbejdede som konsulent for. Arne Astrup er en af de få danske forskere, som oplyser om sine mulige interessekonflikter på sin hjemmeside.

I 2016 kom **lektor Troels Troelsen** fra Copenhagen Business School under beskyldning for at være i lommen på interesseorganisationen Bæredygtigt Landbrug. I CBS-rapporten om landbrugets rammevilkår og konkurrenceevne konkluderer han, at de danske miljøregler skaber store problemer for dansk landbrug, hvilket er i strid med tidligere rapporter om samme emne. Det viste sig, at Bæredygtigt Landbrug var involveret i rapportens tilblivelse, uden at det fremgik, og at rapporten havde flere elementære forskningsmæssige problemer såsom manglende kilde- og litteraturliste. Praksisudvalget på CBS kritiserede Troels Troelsen for flere brud på ansvarlig forskningspraksis.

Nyt fra FRB 121102

Et sted ude i verdensrummet er der nogen eller noget, der får nogle meget kraftige sure opstød. Det kan de høre i Kina, hvor de har et radioteleskop på størrelse med Christiansø.

De færreste mennesker bryder sig om naboer, der larmer. Men som jordboere har vi det lige omvendt. Vi lytter dag og nat, og vi bruger formuer på at fremstille apparater, der kan registrere blot den mindste smule nabostøj.

Forleden lykkedes det så for vores største lyttelap at høre noget. 30. august opfangede det gigantiske FAST-teleskop i Kina et antal såkaldte hurtige radioglimt (fast radio bursts – FRB). Og de følgende dage skete det igen. Den 3. september hele 20 gange.

De hurtige radioglimt er korte, kraftfulde energisignaler ude fra rummet. Første gang, det blev registreret, var i 2007, og siden er der løbende kommet flere til.

9.000 mennesker måtte tvangsflyttes fra området i Guizhou-dalen for at sikre, at FAST-teleskopet ikke bliver forstyrret af lys eller lyde.

Men de radioglimt, som FAST hørte, er særlige. De er nemlig de eneste, der bliver ved med at komme igen og igen. Alle andre kendte radioglimt er unikke. Men her er der tale om radioglimt fra en kilde, der bliver ved med at afgive signaler. Kilden har fået navnet FRB 121102. Dens radioglimt blev første gang opdaget i 2012 af radioteleskopet Arecibo Observatory i Puerto Rico, og siden er det sket en række gange, senest altså forleden af FAST i Kina.

Det, at radioglimtene fra den samme kilde kommer igen, har givet forskere en mulighed for at indkredse, hvor de kommer fra. Og i 2017 kunne forskere fra McGill University i Canada anslå, at signalerne kommer fra en dværgga-

lakse, der ligger godt 3 milliarder lysår fra jorden.

Hvad det er, der sender radioglimt, ved man ikke meget om. Men det bedste bud er en neutronstjerne, som er kendetegnet ved en ekstrem massetæthed, hvilket gør, at den kan producere de store mængder energi, som udløses i form af radioudbrud.

Ja, ja, således foregår der store ting og sager ude i verden, som vi nysgerrigt kan ligge og lytte til med vores radioteleskoper.

FAST, som altså har fanget de seneste signaler, er i sig selv lidt af et fænomen. Navnet er en forkortelse for det officielle navn: Five-hundred-meter Aperture Spherical Telescope. Navnet skyldes den 500 meter store diameter

af den enorme tallerkenformede reflektor, der har et areal svarende til 30 fodboldbaner. Det gør det til verdens suverænt største radioteleskop med netop Arecibo i Puerto Rico som det næststørste.

Projekteringen af FAST startede i 1994. Teleskopet blev placeret i en dal i den fattige Guizhou-provins, hvor den sparsomme befolkning gør, at lyd- og lysforureningen er minimal. Men for nu at gøre det helt støjfrit tvangsflyttede man 9.000 mennesker, der boede inden for en radius af fem kilometer.

FAST blev indviet i 2016, men det er faktisk først nu, at dets funktion er optimeret. Ved indvielsen regnede man nemlig med, at det ville tage tre år at kalibrere teleskopet. ■

Nyfusioneret DTU-institut nedlægger 15 stillinger

Det nye institut Sundhedsteknologi på Danmarks Tekniske Universitet skal spare 10 millioner kroner, mindre end et år efter at det blev skabt ved en fusion.

Hvedebrødsdagene kom ikke til at vare længe for det nye Institut for Sundhedsteknologi på Danmarks Tekniske Universitet.

Cirka 400 ansatte fra forskningsgrupper på seks institutter blev samlet i den nye enhed den 1. januar, men allerede nu bliver de ramt af besparelser og afskedigelser.

Konstitueret institutleder Jørgen Schøller havde oprindeligt meldt ud, at mellem 15 og 25 stillinger skulle nedlægges for at spare 10 millioner kroner, men efter en runde, hvor de ansatte kunne søge om frivillig fratrædelse, er det lykkedes at bringe antallet ned.

Fem har søgt og fået en fratrædelsesordning, tre har valgt at gå på nedsat tid, og syv er blevet varslet afskediget. To lektorer er blandt dem, der påtænkes afskediget, og fem er fra det administrative personale. Processen blev også hjulpet, ved at to sagde op i perioden op

til effektueringen, da de havde fået nyt job, og desuden kom en ekstern bevilgning i hus, oplyser Jørgen Schøller.

“Resultatet er bedre end frygtet, men mulighederne har været begrænsede, når vi kigger på tallene. Vi har virkelig skåret ind i selve benet, for vi havde ikke for mange folk i forvejen. Der er opgaver, som ikke bare kan fjernes, for eksempel i forhold til undervisningen, så det har været en vanskelig øvelse, men det bedst mulige resultat givet omstændighederne”, siger institutlederen.

DTU fyrer ofte

DTU har været igennem flere store fyringsrunder, den seneste i januar 2019, og ifølge Nina Kjærgaard, specialkonsulent og DM-tillidsrepræsentant på en lang række institutter, er de ansatte meget overraskede over, at det er nødvendigt at fyre igen.

“Det er en meget ærgerlig måde at skulle starte noget nyt op på”, siger hun og tilføjer:

“Vi undrer os over, at det er nødvendigt, og det er også noget, TR-kollegiet kommer til at tage op med ledelsen. Det er meget utryghedsskabende”, siger Nina Kjærgaard.

Mike Wenøe, forhandlingskonsulent i DM, er tilfreds med, at afværgeforanstaltningerne har virket, og at det er lykkedes at nedbringe antallet af påtænkte afskedigelser, men han noterer sig, at der er en tillidsvalgt blandt de afskedigede, hvilket ikke er første gang på DTU.

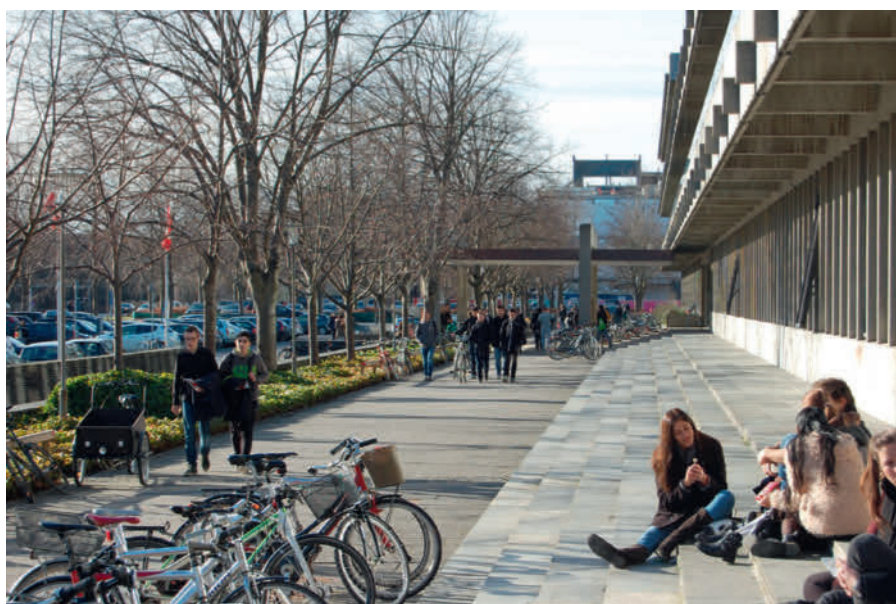
DM har før påtalt det over for DTU-ledelsen, da DM ikke kunne se, at der var tvingende omstændigheder til at pege på den tillidsvalgte, som reglerne kræver.

Afhængige af eksterne penge

Jørgen Schøller siger, at instituttet er afhængigt af forskernes evne til at skaffe eksterne midler fra eksempelvis fonde, virksomheder og EU. De skal skaffe cirka 90 millioner kroner årligt, for at pengene passer, og med den behårde konkurrence om fondsmidler og de lave succesrater skal forskerne søge om 1 milliard kroner for at hente pengene hjem.

“Vi har nok været lidt for optimistiske i vores vurderinger, men der er et element af gætværk, når vi lægger budgettet, for vi bestemmer ikke selv, om vi får pengene, vi søger. Det er op til fondene, og de kan pludselig ændre ansøgningskriterier”, siger han.

Jørgen Schøller tilføjer, at universiteterne er underlagt de samme rammevilkår og er afhængige af ekstern finansiering af forskningen. ■

Socialdemokratisk slingrekurs skaber ny usikkerhed om **taxameterløft**

Universiteterne står til at miste 280 millioner kroner ved årsskiftet, hvor taxameterløftet til de humanistiske, samfundsvidenskabelige og juridiske uddannelser udløber.

Socialdemokratiet lovede ellers under valgkampen at ville videreføre den økonomiske håndsrækning til de trængte uddannelser, men nye udtalelser skaber nu usikkerhed om, hvorvidt S-regeringen vil afsætte penge til formålet på næste års finanslov.

“Vi kan på nuværende tidspunkt ikke sige noget om, hvorvidt taxameterløftet bliver videreført eller ej. Det kan vi først løfte sløret for, når vi sidst i september fremlægger vores finanslovsforslag”, siger Socialdemokratiets uddannelses- og forskningsordfører, Kasper Sand Kjær, til Magisterbladet.

Taxameterløftet blev indført i 2010, efter at en rapport konkluderede, at uddannelserne på det lave taxameter, primært inden for humaniora, samfundsvidenskab og jura, var underfinansierede. De blev derfor tildelt 5.000 kr. ekstra per bestående studenterårsværk for at sikre ressourcer til flere undervisnings- og vejledningstimer.

Flere kilder, herunder Henrik Halkier, dekan på Det Humanistiske Fakultet på Aalborg Universitet, har advaret om, at det vil få fatale konsekvenser for kvaliteten af undervisningen og forskningen og sandsynligvis føre til nye afskedigelser, hvis de berørte universiteter mister de mange millioner.

Ifølge Jesper Langergaard, direktør for interesseorganisationen Danske Universiteter, skaber situationen uro på universiteterne, fordi de bliver forhindret i at kunne planlægge deres økonomi for 2020 ordentligt.

Johnny Laursen, dekan på Det Humanistiske Fakultet på Aarhus Universitet, der står til at miste 75 millioner kroner om året, siger:

“De humanistiske uddannelser har allerede været igennem en lang proces,

hvor vi har håndteret både dimensioneringen og omprioreringsbidraget. Der er et meget stort indtægtstab på den konto, og udsigten til, at vores økonomi kan blive endnu mere udsultet, er stærkt foruroligende”.

Løfter under valgkamp

Op til valget var flere socialdemokrater ellers klare i mælet. Flere gange sagde de, ligesom andre partier, at taxameterløftet vil blive videreført.

“Nu siger vi med åbne øjne, at vi forpligter os til, at det løft fortsætter. Det vil vi gerne bruge nogle penge på”, sagde Mattias Tesfaye (S) til Altinget.

Da Magisterbladet interviewede nu forhenværende uddannelses- og forskningsordfører Mette Reissmann, kaldte hun det blandt andet en skandale, at VLAK-regeringen ikke havde indkaldt til forhandlinger om en forlængelse.

“Taxameterløftet skal selvfølgelig være der. Jeg synes simpelt hen, at det er uanstændigt, at regeringen ikke har taget fat på, at vi skulle have det taxameterløft, før valget blev udskrevet”, sagde hun.

Det tolkede Danske Universiteter som et klart løfte, siger Jesper Langergaard.

Hul i statskassen

Tonen havde fået en anden lyd, da finansminister Nicolai Wammen den 27. august på et pressemøde præsenterede resultatet af regeringens kasseeftersyn, altså gennemgangen af statens finanser, som det er kutyme, at en ny regering gennemfører, når den kommer til magten.

Det viste, at der er et hul i statskassen på 3,5 milliarder kroner i 2020 som følge af ubetalte regninger efterladt af den tidligere regering. Blandt posterne nævnes specifikt taxameterløftet.

Et internt regeringsnotat fra Finans-

ministeriet, som Altinget angiveligt er i besiddelse af, skulle dog vise, at taxameterløftet måske bliver inkluderet i regeringens udspil til finanslov, der ventes at komme sidst i september inden Folketingets åbning 1. oktober.

Der skulle være afsat 1,8 mia. kr. i forhandlingsreserve, heraf 0,3 mia. til at lukke et “hul” i budgetterne på de humanistiske og samfundsvidenskabelige uddannelser. Med andre ord er pengene afsat, så man har mulighed for at komme med indrømmelser til regeringens støttepartier, når der skal forhandles.

Ifølge Altinget er notatet, der er dateret 5. september, en “foreløbig prioriteringsskitse”, der ikke er godkendt af regeringen endnu, men som er blevet skrevet af embedsmændene i Finansministeriet efter et møde i regeringens koordinationsudvalg.

Kasper Sand Kjær siger til Magisterbladet, at han ikke vil kommentere på “et eller andet lækket embedsmandspapir”.

Katrine Robsøe, uddannelsesordfører for Radikale Venstre, siger til Altinget, at det desværre ser ud til, at Socialdemokratiet vil gøre taxameterløftet til en brik i det politiske spil om finansloven. Hun kalder det uforståeligt og ødelæggende, hvis partiet ikke lever op til det, man sagde før valget.

Dansk Magisterforenings (DM) formand, Camilla Gregersen, har kæmpet for at få taxametret videreført i 2020 og få det gjort permanent, så universiteterne ikke skal være usikre på, om pengene kommer hvert år.

“Derfor har jeg også i alle relevante sammenhænge rejst problemet over for politikerne, og jeg har mødt forståelse, som jeg nu forventer omsættes til handling, så løftet kommer på finansloven”, udtaler Camilla Gregersen. ■

METOO-BOG:

KU-ledelse holdt ikke hovedet koldt

Et højtråbende mindretal og en hidsig presse fik ledelsen på KU og andre universiteter til at glemme grundlæggende principper og hoppe med på den identitetspolitiske vogn, skriver lektor Marianne Stidsen i bogen "Den nordiske MeToo-revolution 2018".

Universitetsledelserne svigtede deres ansvar og lod sig rive med af mediehyppe og folkestemninger. Det er Marianne Stidsens konklusion omkring de mange sager og diskussioner om krænkelse og identitetspolitik, som har præget universitetsområdet siden begyndelsen af 2018.

I sit essay "Den nordiske MeToo-revolution 2018", der er udkommet som bog, kæder hun de kendte universitets-sager – nultolerancepolitikken på KU, sangsagen på CBS, sombrerosagen på KU Jura, KU-lectoren, der brugte n-ordet – sammen med skandalerne

omkring Svenska Akademien og Forfatterskolen i Danmark. Hun ser dem alle som udtryk for et politisk og værdimæssigt skred, som truer grundlæggende rets- og frihedsprincipper.

Og ansvaret for, at det er kommet så vidt, ligger altså ifølge Marianne Stidsen til dels hos de universitetsledere, der ikke har været i stand til at se bevægelserne i et overordnet kulturelt perspektiv, og som derfor har ladet højlydte, ideologiske mindretalsgrupper diktere dagsordenen på universitetet.

"En leders opgave er ikke at køre med på en folkestemning. Lederne får deres løn for at holde hovedet koldt og sikre, at de formelle procedurer er i orden", siger hun.

Handlede uden viden

Hun daterer selv MeToo-revolutionens indtog i Danmark til februar 2018, hvor avisen Information publicerede et åbent brev til landets rektorer fra 48 anonyme kvindelige studerende, der klagede over sexismen og sexchikane i deres studieliv. Og umiddelbart efter begyndte det at gå galt, mener hun. Rektorerne på både KU og RUC var meget hurtige til at udtrykke forståelse og komme de klagede studerende i møde med løfter om tiltag, der kunne hjælpe på problemet.

"Ledelsen på både KU og RUC handlede umiddelbart i forlængelse af den her mediehistorie om diffuse anklager og satte arbejdet med nye retningslinjer i gang. Det er reaktioner, der kommer, inden det overhovedet er kortlagt, om

det, de 48 påstår, er sket. Så reagerer de her chefer og lover nye tiltag. Det var absolut en fejl".

Er det ikke naturligt at være imødekommende, når studerende oplever, at de er blevet dårligt behandlet?

"Jo, det er det, men så skal man undersøge det. Man skal ikke bare godtage påstande. Slet ikke når de kommer fra en anonym gruppe og er helt ukonkrete. Nogle må stå frem og konkretisere de problemer. Og så kan lederne handle ved at begynde en uvildig undersøgelse", siger hun.

Identitetspolitisk tidsånd

Der kom ingen undersøgelse fra KU. Til gengæld kom der et nyt sæt retningslinjer for håndtering af krænkende adfærd, der lovede "nultolerance", og som indeholdt en meget omdiskuteret passus om, at det altid er den krænkede egen oplevelse, der er udgangspunktet.

"Der var jo et sæt retningslinjer i forvejen. Og hvis nu en undersøgelse havde vist, at de ikke var tilstrækkelige, så havde det været en anden sag. Men det skete ikke. KU gik ud med nye retningslinjer, uden at det overhovedet var blevet undersøgt", siger Marianne Stidsen.

Det, ledelsen manglede i situationen, var is i maven og overordnet forståelse for den kulturelle tendens, som læserbrevet var et produkt af, mener hun.

"Der er nogle lag i det her, de ikke rigtigt forstår. Det er den identitetspolitiske tidsånd, der er med til at fremkalde mange af de her ting. Set i

NYE RETNINGSLINJER I HØRING

Efter den heftige diskussion af KU's retningslinjer for krænkende adfærd har universitetets personalepolitiske udvalg (PPU) i foråret arbejdet med et sæt reviderede retningslinjer. Forslaget til nye retningslinjer blev i sommer sendt i intern høring, og den er i skrivende stund ikke afsluttet. I den nye tekst hedder det eksempelvis ikke længere, at KU har en "nultolerance" over for krænkende adfærd. Også sætningen om, at det er forurettedes egen oplevelse, der er udgangspunktet, er ændret, så der nu står, at "der er tale om en krænkende handling, når en eller flere personer groft eller flere gange udsætter andre personer for adfærd, som af disse opfattes som nedværdigende". Det tilføjes også, at der kan være situationer, hvor "ledelsen vil konstatere, at der ikke er tale om en krænkende adfærd".

KU: LEDELSEN PRESSEDE IKKE PÅ FOR NYE RETNINGSLINJER

Marianne Stidsen rammer forbi i sin kritik, når hun siger, at KU's ledelse lå under for aktivistiske studerende og pressens skriverier.

Det siger vicedirektør for Kommunikation Jasper Steen Winkel, der udtaler sig på vegne af KU's ledelse.

Han peger på, at det ikke, som Stidsen antyder, var ledelsen, der presede på for at få foretaget den justering af retningslinjerne for psykisk arbejdsmiljø, der skete i sommeren 2018 og førte til de omdiskuterede retningslinjer for krænkende adfærd.

“Jeg vil klart afvise, at KU har taget pejling efter en særlig gruppe studerende. Den generelle debat om MeToo gjorde, at vores tillidsmænd opfordrede til at se på, hvordan vi er dækket ind og håndterer de sager. Og i april 2018 sendte uddannelsesministeren et høringsbrev, der anbefalede, at universiteterne havde retningslinjer og processer klar. Så det er en ret lang proces, der ikke alene tog udgangspunkt i nogle kvindelige studerende”, siger Jasper Steen Winkel.

KU gennemførte ikke i første omgang en undersøgelse af problemernes omfang, men Winkel henviser til, at Danske Universiteter igangsatte en undersøgelse, hvis resultat kom ud i efteråret 2018.

Han medgiver, at der har været mange sager, som er blevet udlagt som udtryk for en identitetspolitisk tendens. Men det er en sammenhæng, nogle debattører forsøgte at skabe, siger han.

“Vi kan godt se, at man kan lave fortællingen, at de her sager passer sammen som perler på en snor. Men det er separate sager, der ikke er koblet til hinanden, men som bliver brugt af de debattører, der gerne vil løfte en debat om identitetspolitik. Universitetet oplever, at medier og debattører har overtaget en amerikansk fortælling om identitetspolitik, og den lægger de ned over hvert eneste eksempel”.

Jasper Steen Winkel fastslår samtidig, at der formelt set ikke er nogen opbakning – eller det modsatte – fra ledelsen til den mail, institutlederen på Institut for Kunst- og Kulturvidenskab sendte ud omkring brugen af kønne betegnelser.

“Der er ikke nogen politik på KU på det område. Man kan fortsat sige “han” og “hun”. Institutlederen har selv sendt nogle gode råd ud til underviserne, og det giver nu anledning til, at man kan drøfte det bredere”.

MeToo-bevægelsen gjorde mere skade end gavn, mener lektor Marianne Stidsen.

det perspektiv er det måske nemmere at forstå, hvorfor det er vigtigt, at man ikke løber med, hver gang nogle råber “ulven kommer”. Vi taler efter mit bedste skøn om en forholdsvis lille gruppe på KU, der har været vældig højtråbende og har fået utrolig meget taletid i pressen. Det, ledelsen gør, er, at den blæser på det store flertal af studerende og ansatte, der ikke er enige i de her få aktivisters agenda”.

Ser intet positivt ved MeToo

Nogle ser MeToo-kampagnen som et nødvendigt opgør. Er du uenig?

“Den bog, jeg har skrevet, har fået virkelig hård medfart. Jeg tror, at når mange er vrede, er det, fordi jeg ikke har noget positivt at sige om MeToo-bevægelsen. Selv hvis man graver i sagen om Harvey Weinstein, så indrømmer redaktøren på New York Times, at der gjaldt forskellige regler for kilderne. Kvinderne kunne tale off the record, det måtte han ikke. Sådan nogle særregler er fandeme en farlig glidebane, og den sag er paradigmatisk for alle MeToo-sager”.

Hvad hvis debatten har skabt et større mod til at sige fra over for krænkelser?

“Jeg vil sige, at det snarere vil skabe det modsatte. For du får hele tiden at vide, at du ikke har et personligt ansvar for at sige fra, for det er et strukturelt problem. Man er nødt til at lære de unge, at man selv har et ansvar for at sige nej”.

Marianne Stidsen overdriver ikke, når hun siger, at hendes bog har fået en

hård medfart. “Læseren bliver lovet en samlet fremstilling, men får udelukkende serveret en ensidig sammenfatning af tre enkeltsager, der stemmer overens med forfatterens blåøjede kritik af MeToo”, skriver eksempelvis debattøren Nima Zamani i Altinget.

Amerikansk eller europæisk universitet?

I 2019 var støvet fra krænkelssagerne efterhånden begyndt at lægge sig, men det blev hvirvlet op igen, da TV 2 kunne rapportere om en mail, sendt ud på Institut for Kunst- og Kulturvidenskab på KU, hvori de ansatte opfordres til at undgå at bruge kønne betegnelser om de studerende af hensyn til dem, der ikke identificerer sig som mand eller kvinde.

Marianne Stidsen noterer sig, at fakultetsledelsen i skikkelse af prodekan Jens Erik Mogensen har udtrykt opbakning til den mail, og det ser hun som udtryk for, at MeToo-revolutionen har sat sig.

“Jeg havde håbet, at KU havde lært noget af de heftige diskussioner, vi har haft om nye retningslinjer og begrebet nultolerance. Men det ser ikke rigtig ud til det. Men sagen har skabt så meget debat, at man kan håbe, at ledelsen vil lære noget af den. For jeg er virkelig alvorligt bekymret for, hvor universitetet havner, hvis det her får lov til at fortsætte. Efter min mening er det slet og ret et valg mellem, om KU skal være et amerikansk universitet eller fortsætte med at være et europæisk universitet. Med alt hvad det indebærer”. ■

Naturjurist

Hvad vil der ske, hvis vi ud fra en juridisk synsvinkel betragter naturen som et levende væsen med samme rettigheder som et menneske? Det spørgsmål forsøger Katarina Hovden at besvare.

Katarina Hovden er glad for natur, men det er drevet af en juridisk interesse, at hun har kastet sig over ideen om at tildele naturen juridiske rettigheder.

For et stykke tid siden kunne man læse om en retssag, der fik mange til at ryste på hovedet. Den handlede om et foto – en selfie – som en abe i Indonesien ved navn Naruto havde taget af sig selv med et kamera, som en fotograf havde lagt til den. Resultatet var et fantastisk billede, der er blevet brugt utallige gange. En dyrerettighedsorganisation valgte imidlertid at lægge sag an på abens vegne for at få del i de indtægter, som billedet – Narutos billede – havde genereret.

Retssagen kom til at køre over flere år, men aben endte med at tabe. Et “pjattet” sagsanlæg, sagde dommeren Randy Smith, der lagde vægt på, at dyr ikke kan tale og således ikke anlægge sager ved retten.

Men måske er dommer Smiths logik ved at blive overhalet af nye, progressive vinde. Ideen om at tildele naturen

de samme juridiske rettigheder, som vi mennesker har, har de senere år udviklet sig fra teoretiske spekulationer til realpolitik flere steder i verden. Og retssager, hvor naturen er den ene part, kan være lige om hjørnet.

“I den virkelighedskonstruktion, vi har bygget vores love på, er menneskene de eneste, der betyder noget, og alt andet er til, for at vi kan bruge og udnytte det. Den nye tankegang er, at vi ikke er de eneste arter af betydning på planeten, og at andre arter ses som individer, der har en værdi i sig selv”, forklarer Katarina Hovden.

Ecuadors natur anerkendt

Hun er ph.d.-studerende på Det Juridiske Fakultet på KU, og hendes projekt handler om, hvordan disse intentioner om at tildele dele af naturen juridiske rettigheder eller ligefrem gøre dem til

VIS OS DIT PH.D.-PROJEKT

Hvem: Katarina Hovden, master i jura.
Hvad: At tage naturens rettigheder og menneskerettigheder alvorligt – at balancere rettigheder i et økologisk paradigme.

Hvor: Centre for European and Comparative Legal Studies, KU.

Hvorfor: Projektet analyserer den retsudvikling, hvor naturen nogle steder har fået status som et retsobjekt og i enkelte tilfælde er blevet tildelt egne rettigheder. For at kunne forstå, hvorvidt naturens rettigheder kan have indflydelse på den eksisterende retlige struktur, udforsker projektet forholdet mellem naturens rettigheder og menneskerettigheder.

“juridiske personer” i praksis lader sig implementere, og hvilke juridiske konsekvenser det vil føre med sig.

“Man kan sammenligne lidt med menneskerettigheder. Det giver et værktøj til at gå ind i processer og konstatere, at her er perspektiv ikke med og bør inkluderes. Hvis man ikke er et retsobjekt, har man ikke muligheder for at fremme sin stilling. Men er man anerkendt juridisk, har man mulighed for aktivt at forbedre sin situation, blive bedre inkluderet og bedre varetaget”.

Som nævnt er ideen om at give naturen juridiske rettigheder allerede effektueret forskellige steder. Ecuador indskrev i 2008 et kapitel i landets reviderede grundlov om "Rights for Nature". Her hedder det, at alle livsformer i naturen har retten til at eksistere. I andre lande er enkelte økosystemer, for eksempel floder, blevet anerkendt som juridiske personer.

Det handler ikke om individer

Princippet om, at alle levende organismer har ret til at eksistere, lyder godt og rigtigt ud fra et etisk perspektiv, men i praksis kan det godt være svært at håndtere, hvis retssalene bliver fyldt af sager mod folk, der har fældet træer eller slaget kyllinger.

Her kan Katarina Hovden dog berolige: Dertil kommer det næppe.

"Som det er i dag, når man taler om rettigheder mellem mennesker, er der altid en balance. Det, der ligger i den her tankegang, er, at menneskene er en del af naturen, og de vil nok altid blive prioriteret. Men det er alligevel et skifte, når man ved siden af menneskets centrale placering også har med, hvad naturen har brug for".

Derfor er eksemplet med aben Narutos ophavsret heller ikke det, hun ser som konsekvens af at give naturen rettigheder.

"Som jeg forstår teorien og tankesættet bag, så er det hovedsageligt ikke på det individuelle plan, man skal arbejde – et individuelt træ eller en individuel abe. Det er mere på det store plan. For eksempel i forhold til store naturområder eller arter, der er udrydningstruede", siger hun.

En flod i retssalen?

Hun nævner som eksempel, hvordan floden Whanganui i New Zealand for nylig blev anerkendt som en juridisk person. I området Somerseset i England vil et lokalt byråd forsøge at give den samme status til floden Frome.

Hvad er forskellen på at frede et stykke natur og gøre det til en juridisk person?

"Forskellen er, at som juridisk person er man aktiv i det juridiske system. Man kan indgå i juridiske relationer, og måske har man mulighed for at gå i retten. Jeg tænker, at hvis man er fredet, er man passiv. Man betragtes ikke som

aktør i juridiske og politiske processer, og man har ikke mulighed for at gå i retten".

Men floden Frome kan jo ikke gå i retten?

"Nej, det er sandt. Men de fleste lovforslag gør det muligt, at enkeltpersoner kan repræsentere de juridiske personer. Der er gjort forskellige tanker om, hvordan man kan gøre det. I forslaget til et EU-direktiv er der forslag om en ombudsmand for naturen – så man opretter en administrativ stilling, som har til ansvar at varetage de rettigheder. I andre love og lovforslag har man lavet det som åben kategori – hvem som helst, der er interesseret, kan gå i retten for naturen".

Miljøret ser naturen som objekt

Katarina Hovden er norsk og boede de første ti år af sit liv på en ø uden for Stavan-ger. Herefter flyttede familien til England, hvor hun gik i skole og tog sin bachelor på University of Cambridge, og siden færdiggjorde hun sin juridiske masteruddannelse på University of Amsterdam.

Hun var fra starten interesseret i miljøretten, men efterhånden som hun lærte faget at kende, blev hun opmærksom på den utidssvarende tankegang, der ligger til grund for meget af den gældende miljølovgivning.

"Jeg var meget skuffet over miljøretten. Det virker, som om de love, man har etableret for at beskytte naturen, mere handler om, hvordan man kan udnytte og bruge den. Når man studerer teksten, får man ikke det indtryk, at naturen er noget levende. Det fremstilles som en død ting, der skal reguleres".

Mødet med miljøretten var noget desillusionerende for den unge jurastuderende, der ellers havde høje forventninger til loven som værktøj til at sikre en bedre verden.

Men en enkelt artikel, hun tilfældigt faldt over på listen over supplerende læsning, gav hende blod på tanden: "Should trees have standing?" – et essay, der blev skrevet helt tilbage i 1972 af den amerikanske jurist Christopher D. Stone.

"Dengang var det meget en teoretisk diskussion, men nu har man faktisk en udvikling, hvor flere lande har anerkendt naturen som juridisk person enten på nationalt plan eller lokalt plan. Men der er stadig meget, man ikke ved om, hvordan det vil kunne virke i praksis. Og det er der, jeg ser en mulighed for at arbejde videre med problemstillingerne".

Praksis lever ikke op til løfter

Foreløbig må man konstatere, at teori og praksis er to forskellige ting i forhold til anerkendelse af naturens rettigheder. Foregangslandet Ecuador er i hvert

fald ikke et eksempel på, at det redder naturen at blive skrevet ind i grundloven.

"Det er ikke gået specielt godt. Der har været retssager med udgangspunkt i naturens rettigheder. Men det er et land med mange økonomiske og sociale udfordringer,

og man har ikke hidtil set politisk vilje til at afslutte minedriften, selv om den ødelægger skoven. Men det er også det, jeg gerne vil interessere mig for i mit projekt: Hvorfor er det så vanskeligt? Hvad skal der til? Det vil jeg prøve at arbejde med, for eksempel ved at interviewe embedsmænd, der arbejder med omstillingen".

Katarina Hovden er som mange andre bekymret for udviklingen omkring klimabalancen og det globale økosystem. Og i juraen ser hun muligheder for, at man kan sætte ind med værktøjer, der er mere effektive end dem, der er i brug i dag. Men hendes interesse i naturens rettigheder er først og fremmest af en faglig, juridisk karakter.

"Jeg synes, den bagvedliggende etiske tankegang og perspektivet er vigtigt – at vi er en del af naturen og har et gensidigt afhængigt forhold. Og så synes jeg også, det er vigtigt, at de love, vi har, som bygger på flere hundrede år gamle strukturer, bliver opdateret. Om det at give naturen rettigheder er det bedste juridiske værktøj ... det stiller jeg mig lidt mere åben over for. Men jeg håber, min forskning kan skabe mere forståelse for, hvad det vil indebære og kræve af forandringer". ■

KROPPEN skal med i undervisningen

Akademisk undervisning ignorerer, at meget læring og erkendelse opstår gennem kroppen, siger læringsforsker Tatiana Chemi, der selv sender sine studerende ud på gulvet for at lære.

Man lærer nemlig ikke kun gennem sit hoved. Resten af kroppen er også en kanal for læring, men den bliver fuldstændig understimuleret i traditionel akademisk undervisning.

Det siger Tatiana Chemi, lektor ved Institut for Kultur og Læring ved AAU og forsker i kunstbaserede læringsprocesser.

Og hun ikke bare siger det, hun gør også noget ved det. Når Tatiana Chemi underviser master- og kandidatstuderende, er det ofte med brug af øvelser og genstande, der bringer kroppen og følelsesregisteret i spil.

For eksempel valgte hun at tage sin samling af hatte med, da et hold af studerende havde særlig svært ved at forholde sig til valget og brugen af teori i den opgave, de skulle skrive.

“Først bad jeg dem gå lidt rundt i rummet og mærke det – fornemme deres egen perception

og følelser. Så bad jeg dem efterfølgende vælge den hat, de bedst kunne lide, og så tage hatten på og gå ud i rummet igen. Bagefter skulle de så fortælle om forskellen med og uden hat, og det kom der nogle fantastisk poetiske sætninger ud af. For eksempel var der en, der sagde: “Jeg kunne ikke se, hvor jeg gik, hatten skyggede for min vision”.

end den logiske og verbale intelligens. Vi er også kropsligt intelligente, følelsesmæssigt, socialt, musikalsk og så videre. Det er små døre, alle mennesker har i sig. Nogle døre er vi mere tilbøjelige til at bruge, men vi kan og bør bruge dem alle”, siger Tatiana Chemi.

Ikke ren hat og briller

Tatiana Chemis hensigt var at gøre de studerendes beskrivelser af forskellen med og uden hat til udgangspunkt for en forståelse af teoriernes rolle i en skriftlig opgave.

“Hvis hatten er en teori, hvad betyder det så, hvis du bruger en teori, der skygger for dit udsyn og begrænser dig? Så skal man måske skifte hat eller i hvert fald løfte på den. Via de her metaforer begyndte vi at snakke om teorier og brugen af teorier i opgaven på en meget mere følelsesmæssigt tilgængelig måde. Mange fik en aha-oplevelse, og det er, fordi vores krop er med i det”, fortæller hun.

Lad os bare være ærlige: Det lyder en smule flippet. Og det er da også en reaktion, Tatiana Chemi er vant til at få, også fra nogle af de studerende, når de skal lave øvelserne. For hele konceptet omkring kunstneriske læringsprocesser strider i den grad mod det læringsregime, man flaskes op med gennem hele uddannelsessystemet.

“Uddannelsesinstitutioner designer læringsmiljøer ud fra en dualistisk opfattelse – at kroppen kun har en laverestående funktion, mens hjernen

er der, hvor vores intelligens og læring opstår. Men virkeligheden er ikke sådan. Som Howard Gardner beskrev allerede tilbage i 70’erne, er intelligens mere

end den logiske og verbale intelligens. Vi er også kropsligt intelligente, følelsesmæssigt, socialt, musikalsk og så videre. Det er små døre, alle mennesker har i sig. Nogle døre er vi mere tilbøjelige til at bruge, men vi kan og bør bruge dem alle”, siger Tatiana Chemi.

Studerende savner rigtige svar

Hun underviser både kandidatstuderende og studerende på masteruddan-

nelsen innovation og kreativt læringsdesign.

Den sidstnævnte gruppe er mest åbne over for de kropslige læringsformer. Dels fordi det kreative i sig selv er kernen i deres uddannelse, dels fordi de er mere erfarne og selv er praktikere.

“Det er ofte skolelærere, pædagoger, skoleledere, sygeplejersker, der underviser, kunstnere med læringsopgaver og så videre. Så når jeg sætter eksperimenter i gang, har de nysgerrigheden efter at afprøve, hvor det leder dem hen”.

Sværere er det med de kandidatstuderende. Særligt de helt unge.

“Der er nogle studerende, der er meget socialiseret ind i den uddannelseskultur, der kræver, at der findes et rigtigt svar. Og de har det svært, når jeg kommer med opgaver, hvor man skal bruge fantasi, forestillingsevne, intuition, fortællinger med metaforer og symboler. Det gør dem utrygge, for de er vant til, at der findes et svar, som underviseren sidder inde med. Men de bekræfter mig også i, at det er vigtigt, at vi forsøger at få kroppen og det kunstneriske med, også på de videregående uddannelser. Hvis vi skal uddanne kreative mennesker, kan vi ikke gøre det ved at opdrage de unge til bare at lede efter det rigtige svar”.

Teoretisk mordopklaring

En øvelse, Tatiana Chemi laver med de kandidatstuderende på Institut for Kultur og Læring, er at omdanne en dis-

VI HAR INTERVIEWET

Tatiana Chemi, lektor ved Institut for Kultur og Læring ved AAU og forsker i kunstbaserede læringsprocesser.

kussion mellem to læringsteoretikere til en mordsag, der skal dramatiseres.

“Jeg holder et oplæg om teoretikerne John Dewey og Lev Vygotsky, men efter pausen starter jeg med at sige: “Der er sket noget forfærdeligt. Et mord. Læring er blevet dræbt”. Så griner alle og forstår, at det er en leg, der er i gang. Så forklarer jeg, at vi skal opklare den mordsag med brug af to rejsehold. Det ene hold får assistance af en amerikansk efterforsker – John Dewey – og det andet hold får en russisk – Lev Vygotsky. Og de skal bruge dem til at opklare mordet”, fortæller hun.

Det, at det teoretiske stof bliver en slags rekvisit i en dramatisk øvelse, gør, at de studerende tager det til sig på en helt anden måde. Men også her oplever hun, at nogle reagerer over for den utraditionelle tilgang til læring.

“De bliver usikre og spørger: “Hvad er det, du vil? Hvad er det rigtige svar?” Så må jeg forklare, at det er en fantasiøvelse. Det er svært for nogle. Men kun de færreste”.

Ikke accepteret, at voksne leger

Tatiana Chemi har en baggrund i teatervidenskab med en ph.d. i et studie af Samuel Becketts humor. Som underviser og oplægsholder begyndte hun at snige små øvelser ind, som hun kendte fra skuespillertræning, og efterhånden blev det fysiske et fast element i hendes undervisning. Eksempelvis underviste hun på teaterskolen GITIS i Aarhus i litteraturhistorie og billedkunsthistorie. Og som en del af undervisningen skulle eleverne lave et såkaldt tableau – en menneskelig statue – på baggrund af billederne. Og det gav dem ifølge Tatiana Chemi en ny, indre forståelse af billederne.

At indarbejde leg og fysiske øvelser i læringen på en teaterskole kan virke ganske oplagt og naturligt. Men det burde det også være på alle mulige andre uddannelser, mener hun.

“Det er mere socialt accepteret, at det er børn, der beskæftiger sig med det kunstneriske, men når vi bliver voksne, er det kun i forhold til professionelle kunstnere, at det er accepteret, at de bliver ved med at lege og lave de der fjollede ting. Men at lege kan være meget seriøst og nødvendigt, for at vi kan erkende dybt og kreativt”.

Og det er heller ikke kun i de humanistiske fag, at kroppen med fordel

kan tages med i læringen. Hun nævner eksempler fra CBS, hvor studerende har dramatiseret deres businesscases, og fra virksomheden Grundfos, hvor ingeniørerne i dramaøvelser skulle kropsliggøre de maskindele, de arbejdede med.

Mangler kreative karakterer

Tatiana Chemi arbejder i øjeblikket med projektet “Artist-led learning in higher education” med et netværk af forskere fra forskellige lande. Formålet er at skabe et rammeværk af kunstbaserede undervisningsmetoder, som skal implementeres på uddannelsesinstitutioner i hele Europa.

Der er dog en stor udfordring, som hun og forskerkollegerne ikke har fundet løsningen på endnu. Læring på højere uddannelser skal måles og eksamineres. Og hvordan spiller en kreativ, kunstbaseret læringsproces sammen med et karaktersystem, hvor studerende måles og bedømmes i forhold til definerede standarder?

“Vi har ikke knækket koden til relationen mellem det akademiske og skriftlige i forhold til det kunstneriske og omvendt, og det er et stort problem. Vi kunne for eksempel godt tænke os, at de studerende på masteruddannelsen får lov til at bruge kunstneriske artefakter og optræden ved deres eksamen. Men hvordan kan vi eksaminere det? Lige nu kan vi kun vurdere og honorere deres akademiske indsats, men deres kunstneriske indsats er usynlig. Det er ikke noget, vi har fundet en løsning på internationalt, og det er højst problematisk”.

Hun håber dog på, at hun gradvist kan udbrede ideerne om den kropslige læring på AAU og andre universiteter.

“Vi må starte med små eksperimenter og lige så stille afprøve det. Det afhænger meget af, om man kan se værdien af det i den kontekst, det foregår. Det er ikke bare en medicin, man tager – og ser, om det virker. Man skal tro på det”. ■

Læring sker også stående. Her laver studerende ved masteruddannelsen i kreativ læring på AAU en kunstbaseret samskabelse for at reflektere over deres rolle som kreative undervisere.

“Mord på universitetet”

– en anmeldelse af romanen

Romanen “Mord på universitetet” lader ikke læseren være i tvivl. Det bebudes ganske klart på bagsiden af bogen, at der er tale om et mord på rektor Aage Aalesen udført efter afslutningen af universitetets årsfest. Forfatteren, Mads Christoffersen, kalder selv sin roman for en skæmtekrimi, og den er bestemt humoristisk skrevet, sine steder hylende morsom – i hvert fald hvis man har været tæt på udviklingen på DTU i starten af 2000'erne, der har inspireret til persongalleriet.

Mens mordet på rektor og nogle af episoderne er fiktion – der var ingen rektor, der blev myrdet – så behandler romanen samtidig et helt andet “mord” på universitetet, som satte sig igennem i denne periode. Detaljerne i de konflikter og hændelser, der driver mordhistorien og dens opklaring fremad, peger endda på tre parallelle karaktermord på det, som er ideen om universitetet som autonom agora for udvikling af viden og kritisk dialog i samfundet. De tre karaktermord er den tvetydige håndtering af autonomien, erstatning af den akademiske ledelse med top-down-styring og kommercialiseringen.

Hvad der derimod ikke er fiktion, er den “firmabil”, som rektor forsøgte at få et fond til at stille til sin rådighed, men blev tvunget til selv at købe – det var dog ikke en Maserati i den virkelige historie, men en Alfa Romeo.

Romanens titel er altså i sig selv flertydig og underfundig, da det er den systematiske undergravning af universitetets ide og funktion, der udgør den samfundsmæssigt set relevante

mordhistorie, som Mads Christoffersen afdækker. Det sker gennem en skæmtende og skarpsindig karikatur af det magtunivers, der i dag karakteriserer universiteternes topledelse.

Læseren bliver kastet lige ind i dette magtunivers, hvor universiteternes ledelse ikke længere udspringer af det akademiske arbejde og den kvalitetskontrol, der ligger i gentagne bedømmelser i et internationalt funderet system af fagligt specialiserede kontakter, som gennem review af bevillinger og publikationer muliggør den dobbeltthed af specialisering og fornyelse, der er en grundlæggende kvalitet ved universitetet. Åbenheden i det akademiske system er også afhængig af, at den udviklede viden bringes i anvendelse og til stadighed møder den praksis, som universiteterne uddanner deres kandidater til, og som professionelle i samfundet udfører.

Det er sigende, at netop den akademiske praksis overhovedet ikke spiller nogen rolle i romanens karakteristik af dette nye ledelsesmæssige regime, der er blevet skabt af universitetsloven. Der er tale om et top-down-baseret ledelsessystem, der i tiltagende omfang ikke har nogen afhængighed af endsige nogen veletableret kontakt med det akademiske arbejde.

I stedet udspringer ledelsens magt af en stærk rektor, som gennem delegeringer fastlægger, hvem i direktionen (læs prorektorer og dekaner samt universitetets administration) der har hvilke beføjelser, og hvem i det underliggende hierarki af institutledere (i bogen omtalt i god koncerntil som direktø-

ANMELDELSE SKREVET AF

Ulrik Jørgensen, tidligere professor ved AAU, nu uafhængig forsker. Han var i starten af det nye årtusinde kollega med Mads Christoffersen på DTU – dog ansat på to forskellige institutter

rer) der har beføjelserne til at lede de faglige miljøer. Det nye ledelsessystem er blevet skabt af det centrale embedsværk og politikerne gennem lovgivning med en dybt tvetydig henvisning til universiteternes autonomi. En autonomi, som oprindeligt udsprang af samfundets behov for vidensinstitutioner, der var uafhængige af den politiske magt. I den nye "tvistede" virkelighed handler det om at give indtryk af en armslængde mellem det politiske niveau og universiteternes nye magtunivers, der udfyldes af den nye universitetsledelse. Det fører til markeringer med visioner og missioner skabt i et magttomrum og udmeldt som ønsker om at markere sig internationalt ved at være "blandt de bedste i verden".

I dette magttomrum udfolder romanens personkonflikter og den kritiske karakteristik af det nye ledelsesregime sig. Topledelsen har brug for loyalitet og

sammenhold, men er samtidig usikker på sin egen position og indsigt, hvilket skaber en stor lukkethed omkring beslutninger. Kravet om ubetinget loyalitet fører i romanen til afskedigelsen af en kommunikationsdirektør, som reagerer ved at henvise til sin fagforening, hvilket får rektor til at tænke: "Kun undermennesker taler om fagforeninger". Selvom universitetsloven indsatte samarbejdsudvalg og aftaler som en erstatning for de stærkt svækkede akademisk rådgivende forsamlinger, har de tillidsvalgte kun lidt at skulle have sagt. Og når de så protesterer, får de den indrømmelse, at ledelsen "næste gang" vil informere bedre.

Romanen går videre ved også at give et indblik i de forskellige personligheder og faglige strategier, der kan findes blandt institutlederne (direktørerne) på universiteterne. Den ældre professor, der har erfaringer tilbage fra den tid,

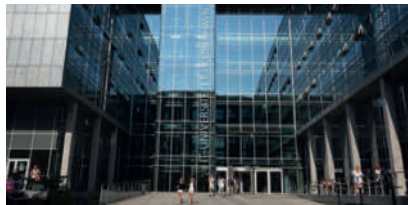
hvor ledelsen af universiteterne var præget af et internt demokrati med valgte institutråd og faglige forsamlinger, og hvor institutledere ofte var velmeritede professorer, der havde et grundigt fagligt overblik og havde respekt for variationen i faglige positioner. De (yngre) fremstormende karriereforskere med store eksterne bevillinger og en selvstændig dagsorden for at profilere sit fagområde. Og den nye bureaukratiske leder, som ikke ser sig selv som en fagperson, men snarere som en professionel leder, der skal sørge for at få styringen af aktiviteterne til at gå op i en højere enhed i de regneark, som i stigende grad er en del af ledelsesregimet.

Den ny ledelse etablerer, som i romanen, puljer til omfordeling og intern styring af ressourcer ved at skære ned på det faste personale. Den forhandler store forskningssatsninger med eksterne parter, som i perioder får mere opmærksomhed end den store mængde af fortsatte forskningsaktiviteter. Og den etablerer nye uddannelser uden at være i kontakt med de erfaringer, der findes pædagogisk og fagligt.

Hvor romanen i sin karikatur går hele vejen med kommercialiseringen af universitetet som en privatiseret koncern, er virkeligheden på universiteterne endnu ikke nået dertil. Men skandaler om forskningsfrihed, taktiske nedskæringer, et voksende bureaukrati i den interne styring af universiteterne og uklare strategiske satsninger peger på, at der bør tages et opgør med det nye ledelsesregime. I den sammenhæng er bogen et herligt og humoristisk bidrag. ■

IT-UNIVERSITETET ER RUNDET 20 ÅR

Fredag den 30. august var det præcis tyve år siden, at de første 147 studerende havde studie-start på IT-Universitetet i København. Jubilæet blev fejret med en reception for ansatte og studerende.

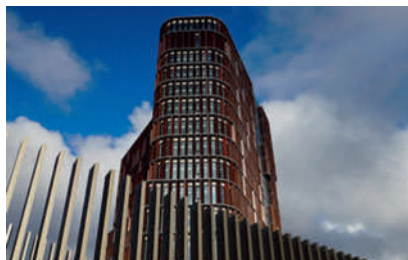
ITU var i de første år formelt en del af CBS under navnet IT-højskolen, men blev i 2003 et selvstændigt universitet. I 2004 flyttede ITU ind i en moderne campus i Ørestad tegnet af Henning Larsen. ITU har i dag 2.500 studerende, godt 300 ansatte og udbyder 9 bachelor- og kandidatuddannelser – blandt andet inden for softwareudvikling, datalogi, spil, digital design og business-it. Budgettet er nu på 300 mio. kr. årligt mod 60 mio. kr. i 2000.

I 1999 bredte Internettet sig som en steppebrand, og virksomheder såvel som offentlige organisationer skreg på flere it-kyndige højtuddannede, og løsningen blev altså etableringen af et helt nyt universitet.

Et lille hold medarbejdere fik bare fem måneder til at rekruttere forskere, tiltrække studerende, designe universitetets fire første kandidatuddannelser og sørge for, at lokaler stod klar til de første 147 studerende den 30. august 1999. Det lykkedes, om end de studerende selv måtte samle deres stole, før undervisningen kunne gå i gang. I løbet af sine 20 år har ITU oplevet stor vækst og optager i dag omkring 900 studerende om året på sine bachelor-, kandidat- og efteruddannelser.

NOVO NORDISK FONDEN GIVER YDERLIGERE 700 MIO. KR. TIL PROTEINFORSKNING

Novo Nordisk Fonden har tildelt 700 mio. kr. til Københavns Universitets forskningscenter Novo Nordisk Foundation Center for Protein Research. Bevillingen dækker en 5-årig periode.

Centret blev indviet i 2009 og har 200 ansatte fordelt på 4 forskningsprogrammer.

Ifølge en pressemeddelelse kan centret med den nye pose penge udvide grundforskingsarbejdet, der analyserer, hvordan proteiner styrer fysiologiske processer, og hvordan de mekanismer ændrer sig

ved sygdom. Derudover vil de tage næste skridt mod et større klinisk samarbejde med hospitaler og klinikker. Det skal føre til både bedre diagnosticering, forbedring af eksisterende behandlinger og udvikling af nye lægemidler til behandling af sygdomme som eksempelvis kræft og diabetes.

“Vi er imponerede over de resultater, som Novo Nordisk Foundation Center for Protein Research har opnået siden 2009. Centret er nu internationalt anerkendt for synergien mellem sine programmer inden for proteinforskning og for at være i førerfeltet inden for proteinforskningsteknologi. Med den nye bevilling ønsker vi at gøre det muligt for centret at afdække grundlæggende proteinmekanismer og at omdanne ny viden til samarbejder med kliniske miljøer til gavn for patienter og samfundet”, udtaler Birgitte Nauntofte, adm. direktør, Novo Nordisk Fonden.

Fonden har flere gange gennem årene tildelt midler til proteinforskningen på KU startende i 2007 med en donation på 780 mio. kr. I 2010 fulgte en bevilling på 885 mio. kr. til Novo Nordisk Foundation Center for Basic Metabolic Research, hvor man blandt andet forsker i type 2-sukkersyge. Fonden har også doneret i alt 685 mio. kr. til Novo Nordisk Foundation Center for Stem Cell Biology.

CARLSBERGFONDEN UDDELER FORSKNINGSPRISER

Carlsbergfondets forskningspriser 2019 går til professor i europæisk ret og integration **Mikael Rask Madsen** fra Københavns Universitet og professor i havets mikroskopiske liv **Thomas Kiørboe** fra Danmarks Tekniske Universitet. Priserne blev overrakt af H.K.H. Kronprinsessen, uddannelses- og forskningsminister Ane

Halsboe-Jørgensen og Carlsbergfondets bestyrelsesformand Flemming Besenbacher i forbindelse med fondets årlige festmiddag på Ny Carlsberg Glyptotek.

Med prisen følger 1 mio. kr. Heraf øremærkes 750.000 kr. til forskningsaktiviteter, mens 250.000 kr. er en personlig hædersgave.

Det Kongelige Danske Videnskabsnernes Selskab begrundede tildelingen af prisen til professor Mikael Rask Madsen med, at han er en af verdens absolut førende forskere i krydsfeltet mellem international ret, politik og samfund. “Hans originale tilgang, som kombinerer juridiske, humanistiske og samfundsvidenskabelige metoder, har ført til banebrydende forskning inden for international ret, retssociologi og politisk sociologi”, fremgår det af begrundelsen.

Thomas Kiørboe er en af verdens ledende forskere inden for den marine økologi og har spillet en afgørende rolle for vores forståelse af livet i havene.

“Han er anerkendt globalt for sin originale og provokerende tilgang til forskningen og som pioner inden for mange områder af den marine økologi. Med sin forskning og under sine ophold på både MIT i Boston og UC i Berkeley har han formået ikke bare at udvikle nye metoder, men også at skabe afgørende forståelsesmæssige bindeled mellem havets processer fra mikroskala til stor skala”, står der i begrundelsen.

Carlsbergfondets Forskningspris har som formål at yde støtte til to aktive forskere i ind- eller udland, der har bidraget afgørende til grundforskningen, og som nyder stor videnskabelig anerkendelse. Priserne skal opmuntre til yderligere forskning og kan bruges efter behov til udlandsophold, feltarbejde, indkøb af udstyr eller løn til videnskabelig assistance.

RUC-FORSKERE VINDER PRIS FOR BEDSTE TIDSSKRIFTSARTIKEL

Lektor **Annika Agger** og professor **Eva Sørensen** fra Institut for Samfundsvidenskab og Erhverv på RUC har vundet prisen AESOP Best Published Paper Award 2019 for deres

artikel “Managing collaborative innovation in public bureaucracies”.

Prisen uddeles af det europæiske universitetsnetværk Association of European Schools of Planning.

De to RUC-forskeres tidsskriftsartikel tager udgangspunkt i, at det i dag er en stadig mere udbredt forventning til offentligt ansatte, herunder by- og regionsplanlæggere, at de arbejder målrettet og kompetent på at skabe nye innovative løsninger, der skaber værdi for samfund og borgere. Og at de gør det i tæt samspil med relevante og berørte borgere. I artiklen udvikler forskerne en taksonomi over, hvad en offentligt ansat kan gøre for at fremme offentligt innovation, og identificerer en række dilemmaer, som kan opstå, når det skal ske inden for rammerne af et offentligt system. Med dette udgangspunkt undersøger de, hvordan arbejdet med innovation opleves og håndteres af en række planlæggere i Københavns Kommune.

NY PROFESSOR PÅ CBS

CBS har ansat **Anoush Margaryan** som ny professor på Institut for Digitalisering, hvor hun skal forske i læringsmetoder og arbejdskultur. Hun har flere internationale

priser og fem professorater fra England, Tyskland, Holland, Armenien – og nu Danmark – i ryggen.

Anoush Margaryan er født i Armenien, men efter 13 års ophold i London har hun i dag dobbelt statsborgerskab med både britisk og armensk pas.

På CBS bliver hun en del af forskningsprojektet Blended Learning (også kendt som RiBL-projektet), der har til formål at udvikle og implementere innovative tilgange til teknologidreven læring og undervisning.

Anoush Margaryan ser frem til at analysere, hvordan pædagogiske tilgange på CBS forbereder de studerende til et arbejdsmarked, der i stigende grad har fokus på specifikke kompetencer og erfaringer, der direkte kan overføres til et arbejde efter uddannelsen.

“Verden ændrer sig hele tiden, og de nye dimittender skal måske følge helt nye karriereveje, end vi kender i dag, hvor de skifter profession langt oftere. Mennesker vil i stigende grad skulle arbejde side om side med robotter, mens de bliver fulgt af algoritmer. Det bliver vi nødt til at forberede de studerende på”, udtaler Anoush Margaryan.

MILLIONBEVILLING TIL BIOFARMACEUTISK FORSKNING PÅ DTU

Novo Nordisk Fonden har uddelt 182,7 mio. kr. til udvikling af nye biofarmaceutiske processer og uddannelse af studerende og medarbejdere i industrien. Pengene går til et internationalt samarbejde mellem DTU og North Carolina State University, NCSU.

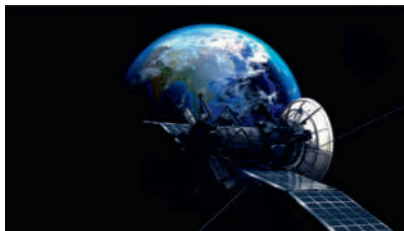
ново nordisk fonden

NCSU er hovedmodtager af bevillingen, og det er første gang, at Novo Nordisk Fonden giver en bevilling i denne størrelsesorden uden for Norden. Årsagen er, at NCSU ud over en særlig kompetence inden for efteruddannelsesforløb har biofarmaceutiske styrker, der supplerer dem, man finder på DTU.

Novo Nordisk Fondens ambition med bevillingen er at bygge bro mellem akademisk forskning og den biofarmaceutiske industri og finde områder, hvor nye bioteknologiske løsninger vil komme industrien til gode. Bevillingen skal også fremme udveksling mellem NCSU og DTU, således at danske og amerikanske undervisere, forskere og studerende vil krydse Atlanten mellem de to uddannelses- og forskningsinstitutioner – både når det gælder forskningsprojekterne, udarbejdelse af uddannelsesprogrammet og undervisning.

DANSK RUMERHVERV FÅR 23 MIO. KR. I STØTTE

Styrelsen for Forskning og Uddannelse har sammen med Den Europæiske Rumorganisation, ESA, støttet det danske rumerhverv med 23 mio. kr.

21 håbefulde ansøgere havde i år benyttet muligheden for at søge om støtte, og ni forskellige udviklingsprojekter er blevet udvalgt.

Ansøgerne skal nu sammen med ESA arbejde på at færdiggøre projektbeskrivelserne, før de kan indgå de endelige kontrakter. De første resultater forventes om 1-2 år.

I 2020 forventes danske ansøgere igen at kunne søge om midler til udviklingsprojekter inden for rumområdet. Den præcise pulje af midler ventes offentliggjort senere på året.

EU-BEVILLING SKAL STYRKE RUC-FORSKNING I FLÅTER

Roskilde Universitet modtager 2,1 mio. kr. til forskning i flåter og effektiv diagnosticering af flåtbårne sygdomme. Bevillingen er en del af forskningsprojektet NorthTick, der samler aktører omkring Nordsøen til fælles indsats mod flåteinfektioner.

I NorthTick skal projektets 11 parter på tværs af Nordsø-regionen forske i, hvordan sundhedssystemet bedst forebygger, diagnosticerer, behandler og informerer om sygdomme, der skyldes infektioner, der kan overføres ved flåtbid. Ud over RUC er Danmark også repræsenteret ved Rigshospitalet.

Antallet af mennesker og dyr ramt af flåtbårne sygdomme er steget betragteligt i de seneste årtier. Grunden til stigningen i flåteinfektioner er ikke entydig, men årsagerne skal bl.a. findes i klimaforandringer, øget urbanisering og andre menneskeskabte påvirkninger af økosystemet. Disse ændringer i klima og biodiversitet understreger behovet for at kortlægge flåter i naturen og de risici, som flåtbårne sygdomme udgør for dyr og menneskers sundhed.

Flåtbårne infektioner kan forårsage ganske alvorlige sygdomme som fx neuroborreliose og Tick Borne Encephalitis (TBE). Neuroborreliose kan føre til neurologiske symptomer som ansigtsslammelse, meningitis og hukommelsestab, hvis infektionen ikke behandles. TBE kan give lammelse og

skader på centralnervesystemet og er i 1-2 procent af smittetilfældene dødelig.

Projektet indledes i september 2019 og løber i tre og et halvt år. Den Europæiske Fond for Regionaludvikling (InterReg) støtter NorthTick med i alt 21,2 mio. kr.

AARHUS UNIVERSITET UDNÆVNER ÆRESDOKTORER OG UDDELER REJSELEGATER

Fire fremtrædende forskere er blevet udnævnt til æresdoktorer ved Aarhus Universitet i anledning af universitetets årsfest den 13. september 2019, hvor man fejrede AU's 91-års fødselsdag. I samme anledning modtog fire talentfulde studerende Dronning Margrethe II's rejselegat.

Æresdokortitlen gives til en fremtrædende forsker inden for hvert fakultet på AU – Arts, Aarhus BSS, Science and Technology og Health. Æresdoktorerne kommer fra institutioner, som Aarhus Universitet har et tæt og værdsat samarbejde med.

Æresdoktorerne 2019 er:

Professor **Martha Nussbaum** fra University of Chicago, der som filosof har udviklet en ny teori om retfærdighed ud fra den såkaldte capability-approach. Hun har haft afgørende indflydelse på vores forståelse af lighed, diversitet og menneskerettigheder.

Professor **Dame Carol Robinson** fra University of Oxford har som kemiker banet vejen for anvendelsen af teknikker fra massespektrometrien til at løse problemer inden for kemisk biologi.

Professor **Mark Daly**, University of Helsinki, er en pioner inden for humangenetikken og er blandt de 100 mest citerede forskere nogensinde.

Professor **Linda Argote**, Carnegie Mellon University, er verdens førende forsker inden for feltet organisatorisk læring, innovation og vidensoverførsel.

Dronning Margrethe II's rejselegat på 25.000 kr. blev også tildelt fire særligt talentfulde studerende i forbindelse med årsfesten. Modtagerne er: Axel Hee Rømer (arkæologi), Line Pedersen (fødevareteknologi), Jon Hagen Herskind (idræt) og Jannik Fenger (statskundskab).

► AU SØGER TO DEKANER

Aarhus Universitet søger to nye dekaner, da Det Naturvidenskabelige Fakultet, Science and Technology, skal splittes i to selvstændige fakulteter. På baggrund af den

beslutning valgte daværende dekan **Niels Christian Nielsen** i februar at fratræde, og han skal nu erstattes. Professor Lars Henrik Andersen har i den mellemliggende periode været konstitueret, men nu søger AU altså en ny dekan for henholdsvis Faculty of Technical Sciences og Faculty of Natural Sciences. Det fremgår af jobopslagene blandt andet, at du skal være en højt estimeret forsker med solide ledelseskompetencer for at komme i betragtning. Endvidere skal kandidaterne have erfaring med undervisning og samarbejde med virksomheder og myndigheder samt personligt være kendetegnet ved integritet, energi og godt humør. Ansøgningsfristen var 23. september, og ansættelsessamtaler finder sted i slutningen af oktober (1. runde) og midten af november (2. runde). De to nye dekaner forventes at tiltræde 1. januar 2020.

NY PROFESSOR I MEDIVIDENSKAB PÅ KU

Nete Nørgaard Kristensen er tiltrådt som professor i medievidenskab på Institut for Medier, Erkendelse og Formidling på KU, hvor hun blandt andet forsker i kulturjournalistikens vilkår i en tid med sociale og digitale medier. Hun holdt sin tiltrædelsesforelæsning den 23. august.

Digitaliseringen er også omdrejningspunktet for hendes igangværende fireårige forskningsprojekt, *From Ivory Tower to Twitter: Rethinking the Cultural Critic in Contemporary Media Culture*.

Nete Nørgaard Kristensen skal i perioden 2020-2023 lede den danske del af et EU-projekt ved navn INVENT, der skal undersøge EU-borgernes opfattelse og forståelse af kultur i en national og europæisk kontekst.

REGERINGEN AFSÆTTER 128 MIO. KR. TIL FORSKNING I LAGRING AF GRØN ENERGI

Regeringen har afsat en pulje på 128 mio. kr., der skal gå til udvikling af nye teknologier, der kan lagre og konvertere strøm fra fx vind- og solenergi. Projekterne skal indeholde nye, innovative teknologier eller nye kombinationer af kendte teknologier, de skal være markante og af betydelig størrelse, og alle relevante teknologier på området kan komme i betragtning til støtte.

En af de store udfordringer ved den grønne omstilling er at kunne lagre den strøm, der produceres ved særligt vind- og solenergi, så strømmen kan bruges på andre tidspunkter end det tidspunkt, hvor den produceres, eller at konvertere strømmen til andre energiformer.

KU ÅBNER NYT INSTITUT

2. september var første arbejdsdag for 233 forskere, undervisere og administrative medarbejdere på det nyeste af de seks institutter på Københavns Universitets humanistiske fakultet.

Institut for Kommunikation er resultatet af en fusion mellem Institut for Medier, Erkendelse og Formidling og Institut for Informationsstudier.

Det nye institut samler en lang række forskningsprojekter inden for det digitale område og medier, fx mediekultur, læringsteorier, digital dannelse, kommunikation, medialiseringstudier, internet, viden og vidensproduktion, børn og medier, informationsteknologi- og mediehistorie, genreori, informationskontrol og digital kultur. Derudover vil det nye institut have betydelig international tyngde inden for filosofi, pædagogik, retorik, filmstudier, kulturformidling og kulturpolitik.

Instituttet vil rumme 6 BA-uddannelser og 7 KA-uddannelser med godt 2.200 studerende. Uddannelserne er bachelor- og kandidatuddannelser i film- og medievidenskab, filosofi, informationsstudier, kommunikation og it, pædagogik og retorik samt kandidatuddannelsen i Cognition & Communication.

AU'S FORSKNINGSFOND FYLDER 75 ÅR

Aarhus Universitets Forskningsfond kunne den 2. september fejre 75-års jubilæum. Det fejres blandt andet med jubilæumsserien "75 år i videnskabens tjeneste", hvor man fra 28. august og et år frem kan læse et ugentligt portræt af AU-forskere, som har fået en bevilling fra fonden i perioden 1944 til nu. Serien kan følges på auff.dk og på fondens Facebook-side. Forskningsfonden holdt også den 31. august jubilæumsbyfest ved det tidligere universitetshospital.

VIDENSKABERNES SELSKAB OPTAGER 10 NYE MEDLEMMER

Videnskabernes Selskab har optaget 10 nye medlemmer. Alle forskere kan blive indstillet til optagelse af deres faglige kolleger, men det betyder nødvendigvis ikke, at alle slipper igennem nåleøjet.

De udvælges ud fra en række kriterier, som handler om både en stærk forskningsbaggrund, og hvor aktiv en rolle forskeren kan bidrage med.

Hvert år indvælges der 6-9 nationale forskere og omkring 8 internationale, som ofte har en forskningsmæssig relation til Danmark, fortæller Mogens Høgh Jensen, præsident i Videnskabernes Selskab, til Science Report.

I år er valget faldet på **Martha Sif Karrebæk**, lektor ved Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab på KU, **Mads Meier Jæger**, professor ved Sociologisk Institut på KU, **Mette Birkedal Bruun**, professor ved Afdeling for Kirkehistorie på KU, **Karen Skovgaard-Petersen**, seniorforsker på KU, **Lasse Horne Kjøeldgaard**, professor, Institut for Kommunikation og Humanistisk Videnskab på RUC, **Michael Bang Petersen**, professor ved Institut for Statskundskab på AU, **Espen Aarseth**, professor ved ITU, **Bjarke Frellesvig**, professor ved University of Oxford, **Tim Bollerslev**, professor ved Duke University, og **Sarah Franklin**, professor ved University of Cambridge. Videnskabernes

Selskab blev stiftet i 1742 og har siden 1899 haft til huse på H.C. Andersens Boulevard sammen med Carlsbergfondet.

TO NYE MEDLEMMER I SDU'S BESTYRELSE

SDU's bestyrelse får pr. 1. oktober to nye eksterne medlemmer. Det drejer sig om **Gurli Martinussen**, direktør i TrykFonden, og **Søren K. Vilby**, koncernchef i Micro Matic.

Gurli Martinussen, 59 år, er uddannet cand.scient. pol. fra Aarhus Universitet i 1987 og har efterfølgende haft en lang karriere inden for centraladministrationen, bl.a. som vicedirektør i Erhvervsfremmestyrelsen og direktør i Videnskabsministeriet.

Søren K. Vilby, 54 år, er uddannet cand.merc. fra CBS i 1988 og har i mere end 10 år været administrerende direktør for Micro Matic. Han har desuden mange års erfaring med bestyrelsesarbejde fra forskellige virksomheder og er bl.a. formand for Marius Pedersen A/S.

De to nye medlemmer er udpeget for de næste fire år.

BRASILIAANSK FORSKERTALENT FÅR TALENTPRIS

Lektor, tandlæge og ph.d. Gustavo Nascimento fra Aarhus Universitet har modtaget Bagger-Sørensen Fondens Ung Forskerpris på 75.000 kr. som anerkendelse for sin

ihærdige indsats og for sine imponerende forskningsresultater. Ifølge Bagger-Sørensen Fonden, som er stiftet af byggegummikonngen af samme navn, får Gustavo Nascimento talentprisen for sin originale og særdeles produktive forskning i mekanismerne bag sygdommen kronisk tandkødsbetændelse (parodontose). En lidelse, som ofte kædes sammen med sygdomme som fx type 2-diabetes, leddegigt og inflammatorisk tarmsygdom.

Gustavo Nascimento har indtil videre publiceret 80 internationale peer-reviewed artikler, og han er vejleder for såvel kandidat- som ph.d.-studerende.

NI LOVENDE FORSKERE MODTAGER 100 MILLIONER KRONER

Ni forskere fra danske universiteter har fået et Starting Grant fra Det Europæiske Forskningsråd (ERC). De modtager tilsammen 13,4 millioner euro svarende til næsten 100 millioner kroner til deres forskningsprojekter.

ERC's Starting Grants er målrettet yngre talentfulde forskere i begyndelsen af deres karriere og er på op til 1,5 millioner euro fordelt over en femårig periode.

De danske bevillingsmodtagere fordeler sig med tre på Danmarks Tekniske Universitet (DTU), tre på Københavns Universitet (KU), to på Aarhus Universitet (AU) og en på Syddansk Universitet (SDU).

Fra DTU er modtagerne **Minhao Pu**, **Søren Bredmose Simonsen** og **Andreas Laustsen**.

KU: **Kristian Bernt Karlson**, **Rasmus Heller**, **Laura Vang Rasmussen**.

AU: **Mette Løvschal** og **Patrick Biller**.

SDU: **Ingvild Bode**.

Minhao Pu fra DTU Fotonik vil udvikle optiske frekvenskamme på en hidtil uset skala. En optisk frekvenskam er et instrument, som skaber meget korte lyspulser vha. en laser og kan måle bølgelængder ned til 15 decimalers nøjagtighed.

Søren Bredmose Simonsen fra DTU Energi skal forske i lagring af elektricitet fra vedvarende kilder i elektrolyseceller, der kan konvertere fx vindkraft til kemiske brændstoffer.

Andreas Laustsen fra DTU Bioengineering vil udvikle bioteknologisk fremstillet modgift til slangegifte.

På KU vil sociolog Kristian Bernt Karlson undersøge sammenhænge mellem velfærdspolitik og søskendes muligheder for mønsterbrud.

Rasmus Heller forsker i evolutionær genetik hos store pattedyr, og han vil undersøge, hvilke af de asiatiske kvægracer kvæg, vandbøffel og yakokse der har udvekslet genetisk materiale i løbet af evolutionen.

Laura Vang Rasmussen skal kortlægge, hvordan tab af skov og ændringer i fordelingen af skov i landskabet påvirker lokalbefolkningers fødevarer sikkerhed og levevilkår.

På AU vil arkæolog Mette Løvschal gennem nye kortlægninger og metoder, der kombinerer viden fra pollenanalyser, arkæologiske spor og nye indsigter fra filosofi og socialantropologi, forsøge at blive klogere

på menneskets forhold til naturen.

Miljøingeniør og adjunkt Patrick Biller vil benytte den ultramoderne teknologi kaldet continuous hydrothermal liquefaction (HTL) til at genvinde fosfor og kulstof fra gylle og spildevandsslam.

På SDU har Ingvild Bode fået en bevilling til sit projekt med navnet "Transforming Norms Research through Practices: Weaponised Artificial Intelligence, Norms, and Order."

Det Europæiske Forskningsråd (ERC) har i alt evalueret 3.106 ansøgninger, og 408 forskere har fået et grant. Næste ansøgningsfrist er 16. oktober 2019.

MAJA HORST SKIFTER TIL DTU

Maja Horst er den 1. september startet i et nyoprettet professorat i ansvarlig teknologi på Danmarks Tekniske Universitet, DTU.

Hun kommer fra en stilling som institutleder og professor i forskningskommunikation på Københavns Universitet. Maja Horst fortæller, at hun har været optaget af teknologisk udvikling og sammenhængskraften i samfundet, siden hun skrev ph.d. om emnet, så hun var ikke i tvivl, da muligheden for DTU-professoratet opstod. Maja Horst var ellers rejst til Holland for at starte som professor i forskningskommunikation hos Wageningen University, men de planer er altså nu droppet.

Har du en navnenhed, som du tænker er relevant, så send den til redaktionen på cbl@dm.dk. Vi kan ikke love, at alle kommer med, og forbeholder os ret til at redigere teksten.

Al henvendelse vedr. adresseændring eller -fejl hos din medlemsorganisation (DM eller Djøf).

Af Lasse Højsgaard – lah@dm.dk – Foto: HBO.com

Forskning bag flimmeren

Den klassiske dualitet mellem det at stene video og studere forskningspublikationer er ophævet. Nu kan videoer udløse BFI-point.

Når Erlend Lavik publicerer videoessays om "The Wire", giver det flere hits end en videnskabelig tekst i et Word-dokument, konstaterer Kim Toft Hansen.

Har du nogen sinde siddet med en forskningsartikel og tænkt: Ah ... hvem der i stedet kunne smide sig i sofaen med en skål bridgeblanding og tænde for fjerneren?

Nej, det har du naturligvis ikke. Men det har flere af dine kolleger.

Og nu er der godt nyt til dem.

Forleden kunne AAU nemlig meddele, at Fagligt udvalg for BFI har valgt at godkende videoessays som forskningspublikationer. Det er sket på foranledning af det AAU-baserede tidskrift "Akademisk kvarter".

Beslutningen afslutter formelt set den epoke, hvor det at stene video og studere videnskabelige publikationer hørte til i hver sin kategori.

Samtidig tændes måske et håb for den ellers håbløse generation af børn, der i disse år opflaskes på Netflix og Nickelodeon.

Men hvad er det egentlig for noget pjat? Det har Forskerforum spurgt lektor ved Institut for Kultur og Læring på AAU Kim Toft Hansen om. Han sidder nemlig i redaktionen for "Akademisk kvarter".

Hvad er meningen med, at man nu skal kunne optjene BFI-point på at lave hjemmevideoer?

"Nu vælger du – nok for at provokere mig – at bruge en underlødige betegnelse. Men videoessays er en internationalt anerkendt måde at fremstille forskning på. Der findes et britisk forskningstidsskrift, "In Transition", som udgiver videoessays. I Danmark har vi tidsskriftet "16:9" – et film-tidsskrift – som også har publiceret videoessays, der på en fremragende måde fremstiller et sagligt argument, som man kender fra gode, formidlende forskningsartikler. De har ikke givet point før, men det kan de komme til nu", siger Kim Toft Hansen.

Han forklarer, at videoessays giver nogle formidlingsmuligheder, som ikke findes i skriftlige artikler. Som eksempel nævner han filmforskeren Janet McCabe, der har lavet et videoessay om forskellen på amerikansk, fransk og dansk fortælleteknik.

"Hun brugte den første scene fra serien "Broen" i den dansk-svenske, den amerikanske og den engelsk-franske genindspilning, ved at hun lod de tre scener køre ved siden af hinanden. Så ved et simpelt trick i et videoessay fik hun vist nogle elementer i fortællerytme og fortællertid, der er enormt svært at forklare med skriftsprog".

Og så er der en lille sidegevinst ved videoessays – de bliver set.

"Den traditionelle akademiske artikel har en række krav til sprogbrug, referencer, måder at konstruere sit argument på. Videoessayet giver nogle nye muligheder for at formidle resultater til en bredere befolkning, som formentlig finder det mere tilgængeligt".

Hvorfor skal forskningspublikationer læses af almindelige mennesker?

"Når man søger forskningsmidler, eksempelvis fra Horizon 2020-programmet, står der helt eksplicit, at det skal ligge i open acces, så den brede befolkning kan få nytte af forskningen. Og min holdning er, at når for eksempel den norske forsker Erlend Lavik, der forsker i HBO-serien "The Wire", får en masse hits på YouTube, selv om det er forskning, han publicerer, så har det en rækkevidde, der er meget bredere, end hvis man lægger nogle Word-filer i en database". ■